

Energie Verslag Nederland 2006

Elektriciteits- en gasmarkt

Afnemers elektriciteit en gas	3
Beloningen bestuurders	3
Consumenten	3
Energimeters	6
Handel in aardgas	8
Klachten	8
Overstappen	8
Prijzen	9
Stroomdiefstal	13
Zakelijke markt	14
Amercentrale ongeval	14
Elektriciteits- en gasverbruik en productie	15
Energiebedrijven	16
Fusies	16
Groene stroom	18
Liberalisering (gevolgen)	19
Overnames	19
Resultaten	21
Splitsing	23
Energiebeurzen	26
APX	26
Endex	28
Koelwaterproblemen	29
Particuliere stroomnetten	30
Rol DTe en NMa	30
Administratieve problemen	30
Beleidsagenda	31
Boetes	32
Elektriciteitsmarkt	32
Evaluatie wetgeving	32
Gascodes	32
Gasmarkt	33
Gasunie	34
Gedragscode	34
Marktkoppeling	34
Methodenbesluiten	35
Tarieven	36
TenneT	36
Vergelijkingsites voor elektriciteit en gas	36
Stroomstoringen	37
Transport: gaspijpleidingen en elektriciteitskabels	39
BBL	39
BritNed	40
Gasleidingen in en door Europa	40

<u>NorNed-kabel</u>	40
<u>Oostzeepijlijn</u>	41
<u>Vlieland aangesloten</u>	41
<u>Voorzieningszekerheid</u>	42
<u>Gasrotonde</u>	42
<u>LNG</u>	43
<u>Nieuwbouw centrales</u>	43
<u>TenneT</u>	46
<u>Transportnetten</u>	46

Afnemers elektriciteit en gas

Beloningen bestuurders

Op verzoek van de SP en PvdA vindt half maart in de Tweede Kamer een spoeddebat plaats met premier Balkenende over de beloning van topman Boersma van het energiebedrijf Essent. Boersma ontvangt over het jaar 2005 een beloning van ruim € 800.000, inclusief een bonus van € 217.000. Het jaar ervoor ontving hij € 821.000, inclusief een bonus van € 161.000. Dit leidde tot veel kritiek, waarop Boersma besloot de helft van zijn bonus af te staan. De hoge salariëring van Boersma viel ook dit jaar weer slecht bij het kabinet. SP en PvdA willen weten waarom er sindsdien niets is gebeurd aan de volgens hen buitensporig hoge beloningen bij bedrijven in de zogeheten semi-publieke sector. Het D66-Tweede Kamerlid Bakker bereidt een initiatiefwet voor om dergelijke beloningen te beperken. Volgens minister-president Balkenende gaat het echter om private ondernemingen die weliswaar in handen van (lokale) overheden zijn, maar waar het kabinet niets over te zeggen heeft. Hij adviseerde om de aandeelhouders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. De Kamer moest toegeven dat huidige contracten niet kunnen worden opgebroken.

Nuon meldt eind maart dat het de hoogte van de bonussen voor de leden van de raad van bestuur zal beperken. Bovendien worden aandeelhouders betrokken bij nieuwe afspraken over vormen van prestatiebeloning. Er was veel ophef ontstaan over de salarissen van de topmensen bij de energieconcerns, mede omdat de bedrijven in publieke handen zijn.

Consumenten

Het resultaat van onderhandelingen tussen de Consumentenbond en EnergieNed over de algemene voorwaarden voor levering en transport voor energie is dat energiebedrijven voortaan zelf voor een deel kunnen bepalen wat ze allemaal aan hun klanten beloven. Maar falen ze, dan krijgt de klant een tegemoetkoming. Nuon en Essent kondigden eerder al aan eigen kwaliteitscriteria in te voeren per 1 juli 2006. Nieuw in de voorwaarden is dat bij het switchen naar een nieuwe leverancier van energie deze het contract bij de oude leverancier opzegt. In de huidige situatie kan het voorkomen dat klanten de oude leverancier hebben opgezegd, maar zich niet bij een nieuwe aanbieder hebben aangemeld. Daardoor blijven ze verstoken van gas of stroom. De nieuwe voorwaarden vrijwaren de klant ook van dubbele betaling in geval van faillissement. Dat deed zich voor bij het faillissement van Energy XS in augustus 2003 toen de netbeheerder de klanten opnieuw tot betaling dwong.

Uit de nieuwe tarieven van Nuon, Eneco en Essent blijkt in juni dat de energierekening in de zomer opnieuw hoger wordt. De prijs voor stroom en gas gaat voor een doorsnee huishouden op jaarbasis € 20 tot € 50 omhoog. Essent verhoogt zijn tarieven met 4,40 € per maand en wijt de prijsverhoging aan de hogere kosten voor gas. Eneco voert de kleinste verhoging door: de prijs voor elektriciteit blijft gelijk en alleen de gasprijs gaat omhoog, waardoor de klant € 1,40 per maand. Nuon gaat de tarieven met € 1,70 per maand verhogen. De prijsverhoging volgt na een reeks verhogingen in 2004 en 2005. De tarieven voor stroom en gas zijn de afgelopen drie jaar gemiddeld met € 300 gestegen. Een doorsnee huishouden betaalt voor gas en stroom op jaarbasis € 1600.

Vooruitlopend op de afschaffing van het zogeheten MEP-tarief van € 52 met ingang van 2007 wordt in het kader van het koopkrachtbeeld over 2006 een tegemoetkoming gegeven aan afnemers van elektriciteit die beschikken over een eigen aansluiting op een net in de categorie kleinverbruikers. Dit najaar zullen de netbeheerders in opdracht van EZ-minister Brinkhorst deze tegemoetkoming verstrekken via een eenmalige uitbetaling van € 52. Klanten zullen over deze uitbetaling tijdig worden geïnformeerd. Om de administratieve lasten te beperken, is gekozen voor een uitbetaling in plaats van een verrekening met de lopende voorschotten.

Uit een energiemeetcampagne van Nuon en de stichting Milieu Centraal, waarvan de resultaten in juni werden gepubliceerd, blijkt dat twee derde van de consumenten de kosten voor elektriciteitsverbruik weet te verminderen na meting van het stroomverbruik van apparatuur. Gemiddeld besparen zij hierdoor € 50 per jaar op hun rekening. Bijna drieduizend onderzochte huishoudens bespaarden hierdoor gemiddeld 250 kilowattuur (kWh) per jaar bij een gebruik van 3350 kWh. De meeste deelnemers aan de meetcampagne schakelden 's nachts televisies, computers en geluidsinstallaties helemaal uit. Ook werd vaker gebruik gemaakt van de waslijn om was te drogen i.p.v. de droger. Verder deed een enkeling het waterbed of het aquarium de deur uit.

Eind augustus komt de Tweede Kamer in het geweer tegen de oplopende energierekeningen. Een ruime meerderheid onder de energiewoordvoerders van CDA, PvdA, Groen Links en SP vindt het niet acceptabel dat de energierekening blijft stijgen, terwijl de winst van met name de nutsbedrijven Nuon en Essent oploopt. Essent verdiende in het eerste halfjaar € 402 miljoen, een derde meer dan in dezelfde periode van 2005. Nuon kwam met een halfjaarwinst van € 339 miljoen dicht bij een verdubbeling, nog afgezien van forse buitengewone baten. De winstgroei van de energiebedrijven is met name te danken aan kostenbeheersing en groeiende handelsactiviteiten, maar de klant merkt daar niets van. Integendeel, sinds 2003 is de energierekening van het gemiddelde huishouden met een derde gestegen. De Kamerleden vinden dat de regering maatregelen moet nemen om de marktwerking te bevorderen. Zij denken aan bevordering van investering in meer productiecapaciteit en van nieuwe toetreders, en aan verbetering van de transparantie. De toezichthouder op de energiesector DTe is een onderzoek gestart naar de hoge winsten die grote energiebedrijven in de afgelopen periode gepresenteerd hebben. De energiebedrijven Nuon, Eneco en Essent zijn best bereid te praten over lagere tarieven voor de afnemers. Wel vinden de energiebedrijven de boodschap van de politieke partijen erg ongenueanceerd. Volgens hen is het niet zo dat ze extra winst maken door de tarieven te verhogen. De hogere winsten worden vooral veroorzaakt door efficiënter werken en een goed draaiende handelspoot. De bedrijven wijzen er op dat de winst al voor een groot deel ten goede komt aan de burger, aangezien de gemeenten en provincies de aandeelhouders zijn. Bovendien hebben ze de winst nodig voor investeringen in nieuwe productiecapaciteit. In de discussie over de tarieven moet ook de hoogte van de energiebelasting worden meegenomen.

EZ-minister Wijn meldt in september aan de Tweede Kamer dat hij leveranciers van energie wil verbieden om in de winter elektriciteit en gas af te sluiten. Dit verbod zal niet gelden voor mensen die verhuizen of bijvoorbeeld met de meter hebben geknoeid. De regeling gaat in vanaf de winter van 2006. De energieleverancier moet afnemers met een betalingsachterstand snel een herinnering sturen en ze wijzen op de mogelijkheden voor een betalingsregeling en schuldhulpverlening. Ook moet de leverancier zich inspannen om persoonlijk contact te leggen. Als de gebruiker niet betaalt, vraagt

de leverancier toestemming om zijn gegevens door te geven aan een schuldhulpverleningsinstantie. Die instantie kan dan beginnen met een schuldhulpverleningstraject. Het verbod op afsluiting geldt echter niet als de gebruiker alle vormen van schuldsanering weigert en de betalingsachterstand ook niet op een andere manier wil voldoen. Het verbod geldt ook niet voor gebruikers die fraude plegen, bijvoorbeeld door illegaal energie af te tappen of met de meter te knoeien. De regeling gaat direct na publicatie in.

Eind oktober meldt EnergieNed dat de energiebedrijven het berichtenverkeer willen versimpelen en vereenvoudigen voor onder meer het overstappen van energieleverancier, verhuizen en onderling uitwisselen van meterstanden. Het plan is om de drie organisaties, die hier nu bij betrokken zijn - de EDINE Beheer Organisatie (EBO), Energie Clearing House (ECH) en B'con - per 1 januari 2007 samen te voegen tot één organisatie onder de naam Data Service Nederland (EDSN). Ook komt er één standaard voor het uitwisselen van berichten. EDSN wordt een B.V. waarvan alle netbeheerders aandeelhouder zijn. Leveranciers, producenten, handelsbedrijven en meetbedrijven zijn vertegenwoordigd in de raad van commissarissen van het bedrijf en een aan de B.V. gelieerde deelnemersvereniging. Met de NMa en energietoezichthouder DTe zal nog overleg plaatsvinden over de bevoegdheden van EDSN en waarborging van een gelijkwaardige inbreng van de marktpartijen.

Volgens woordvoerders van de Consumentenbond en de Vereniging voor Milieu, Energie en Water (VEMW) is de introductie van het nieuwe marktmodel voor kleinverbruikers een verkeerde methode om de huidige problemen op de energiemarkt aan te pakken. De introductie van een nieuw marktmodel behelst een drietal ingrijpende maatregelen: (1) netbeheerders gaan miljoenen zogenaamde 'slimme' meters plaatsen; (2) iedere kleinverbruiker betaalt in de toekomst, ongeacht het werkelijke verbruik, een capaciteitsgerelateerd netwerktaarif; en (3) huishoudens en kleinzakelijke afnemers worden voortaan volgens het zogenoemde 'leveranciersmodel' beleverd. De problemen in de kleinverbruikersmarkt, zoals de facturering en de verwerking van switches en verhuizingen, worden niet opgelost door het nieuwe model. Een groot probleem is volgens de woordvoerders ook de stijging van de tarieven voor energiemeters. Deze zijn verdubbeld sinds de markt is vrijgemaakt. De investeringskosten (circa € 2 tot 3 miljard) worden betaald uit opbrengsten van meettarieven. Al in 2004 concludeerde de DTe dat de tarieven van de grotendeels afgeschreven meters niet gebaseerd zijn op de kosten voor het plaatsen en uitlezen. Het nieuwe marktmodel veroorzaakt hoge kosten voor afnemers, levert twijfelachtige besparing op, en zet schone decentrale elektriciteitsproductie op achterstand.

Half oktober worden de resultaten gepresenteerd van een onafhankelijk onderzoek naar de dienstverlening van de energiebedrijven. De resultaten van het onderzoek zijn representatief voor de 7 miljoen huishoudens en kleine bedrijven in Nederland. Deze zogenaamde publieksmonitor Prestaties Energiebedrijven Nederland (PEN) volgt voor twaalf criteria continu het oordeel van consumenten en kleine bedrijven over de prestaties van de energiebedrijven. De resultaten worden elk kwartaal bekend gemaakt. Het is voor de tiende maal dat de publieksmonitor verschijnt. De algemene tevredenheid over de energiebedrijven bij consumenten en kleine bedrijven is ruim voldoende. Consumenten waarderen de algemene tevredenheid over de energiebedrijven met het rapportcijfer 7,3; kleine bedrijven met het rapportcijfer 7,1. Deze score komt nagenoeg overeen met het rapportcijfer over algemene tevredenheid dat consumenten en

kleinere bedrijven aan andere dienstverlenende bedrijven geven zoals banken en verzekeringsmaatschappijen.

Consumenten vinden de energiemarkt nog niet voldoende transparant. Zij zetten vraagtekens bij de onderlinge vergelijkbaarheid en betrouwbaarheid van informatie van energiebedrijven. Met het functioneren van hun eigen energiebedrijf zit het wel goed, maar het vertrouwen in de energiemarkt in zijn geheel is onder consumenten nog onvoldoende. Dit blijkt uit de in oktober gepubliceerde resultaten van een [onderzoek](#) van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) naar de in 2004 geliberaliseerde energiemarkt. Ook invoering van het leveranciersmodel draagt bij aan een transparante energiemarkt. Bij toepassing van het leveranciersmodel heeft een consument enkel contact met zijn leverancier. Via zijn leverancier ontvangt hij één energienota voor zowel levering als transport van energie. De NMa adviseert het leveranciersmodel verplicht in te voeren. De resultaten van haar vervolgonderzoek naar klachtenafhandeling door energiebedrijven wordt aankomend voorjaar (2007) bekendgemaakt. Daarnaast start de NMa een onderzoek naar wervingsuitingen van energiebedrijven met het oog op de naleving van de gedragscode voor werving en klantbehoud. Deze code kwamen de energiebedrijven eerder dit jaar overeen na aandringen van de NMa. Inmiddels hebben 16 van de 23 energieleveranciers zich aangesloten bij deze code. In het rapport wordt ook ingegaan op de vraag hoe het staat met de toetredingsmogelijkheden voor nieuwe partijen op de consumentenmarkt voor energie en de prijsontwikkelingen op deze markt. Consumenten die energiebedrijven willen vergelijken, kunnen naar de website van [ConsuWijzer](#), het gezamenlijke informatieloket voor consumenten van de NMa, OPTA en de Consumentenautoriteit. Ook zijn hier de scorekaarten te vinden die de NMa ieder kwartaal publiceert. Deze scorekaarten geven per energiebedrijf aan hoe het is gesteld met de tijdigheid van het versturen van facturen na een overstap of verhuizing.

Energiemeters

EZ-minister Brinkhorst meldt begin februari in een brief aan de Tweede dat iedere kleinverbruiker van elektriciteit en gas in Nederland een zogenoemde slimme meter zou moeten krijgen. Een slimme meter is een elektriciteits- of gasmeter die op afstand uitleesbaar en aanstuurbaar is en waaraan software kan worden toegevoegd die bepaalde toepassingen als afschakelen en dimmen mogelijk maakt. De netbeheerder is verantwoordelijk voor de uitrol van de slimme meters over Nederland. De leverancier van gas en elektriciteit is verantwoordelijk voor het uitlezen en verwerken van meetgegevens en krijgt in de beginfase invloed op de prioritering van de uitrol van de meters. De meterhuur wordt gereguleerd door de Directie Toezicht Energie (DTe). Op het moment dat de kleinverbruiker de beschikking heeft over een slimme meter, ontvangt hij vaker informatie over zijn energieverbruik. Op de klant toegesneden informatie over besparingsmogelijkheden geeft een impuls voor energiebesparing. Door actuele on-line beschikbare meterstanden wordt de eindafrekening betrouwbaarder, gaan verhuizingen en het overstappen soepeler en kan de netbeheerder de voorzieningszekerheid beter waarborgen. De minister wil de uitrol van slimme meters over Nederland in drie perioden van 2 jaar tot stand brengen. Na elke twee jaar worden dan de vorderingen getoetst en worden zonodig nadere eisen gesteld aan de uitrol. Een overeenkomst met betrokken marktpartijen moet uiterlijk 1 september 2006 zijn beslag krijgen, waarna met de uitrol kan worden begonnen.

Uit [een peiling](#) van de automatiseerder LogicaCMG, waarvan de resultaten in juli worden gepubliceerd, blijkt dat Nederlanders zich het minst bezorgd maken over verandering van het klimaat, zoals de opwarming van de aarde door het broeikas-effect. Ze zijn dan ook amper bereid hun energieverbruik te verminderen, zelfs als de prijzen van olie en gas blijven stijgen. Het bedrijf peilde de meningen van consumenten in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en Portugal. LogicaCMG heeft diensten ontwikkeld voor slimme energiemeters waarmee consumenten van dag tot dag hun energieverbruik in de gaten kunnen houden. Uit het onderzoek onder ruim vijfduizend consumenten blijkt volgens LogicaCMG dat iets meer dan de helft van Europeanen (52%) weinig inzicht heeft in wat ze aan stroom en gas verbruiken. Wel zou 56% van de ondervraagden graag zijn behoefte aan energie willen terugdringen, waarbij de animo daarvoor in Nederland het laagst is. In de andere landen is gemiddeld 44% bereid te minderen. Het gros van de Europeanen (81%) doet meer dan een keer per week bewust wat aan energiebesparing, door bijvoorbeeld het licht vaker uit te doen in kamers waar niemand is en ongebruikte elektronische apparatuur uit te zetten. De ondervraagden zijn ook nog wel bereid energie-arme apparaten aan te schaffen. Maar maatregelen als zonnepanelen of dakisolatie gaat de meesten weer te ver. Eenderde vreest voor de hoge kosten. 76% van de Nederlanders is van mening dat ze al genoeg doen om het verbruik te verminderen, bij de Britten is dat 27%. Volgens LogicaCMG zou de installatie van slimme energiemeters een gedragsverandering tot stand kunnen brengen, vooral in Nederland. Nu zien de meeste consumenten een keer per jaar wat ze aan energie verbruiken, namelijk als de jaarrekening op de mat valt. Met slimme meters kunnen gebruikers (en energieleveranciers) op elk moment zien wat ze verstoren. Van de 230 miljoen gas- en stroommeters die in Europa zijn geïnstalleerd is pas 13% op afstand af te lezen (Italië en Scandinavië).

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) meldt in september in haar begroting dat het van plan is om vanaf 2008 huishoudens en bedrijven zes keer per jaar te informeren over hun energieverbruik. Dat gebeurt nu nog slechts 1x per jaar. De uitgebreide informatievoorziening hangt samen met de introductie van de slimme meter. Zo gauw die breed verspreid is, is het eenvoudig om klanten vaker te laten weten hoe veel energie ze hebben gebruikt. Door consumenten regelmatig te confronteren met hun verbruik en de daaruit voortvloeiende financiële voordelen worden ze gestimuleerd om energie te besparen. Wanneer de verplichting tot zes keer per jaar informeren ingaat, moet nog zijn beslag krijgen. Waarschijnlijk loopt het ongeveer gelijk op met de uitrol van de slimme meters.

De overheid wil dat de komende jaren 'slimme' digitale meters opgehangen worden die het stroomgebruik onafgebroken in de gaten houden en deze informatie doorgeven aan het energiebedrijf. Brits onderzoek toont echter dat een slimme meter niet vanzelf tot intelligenter gebruik van stroom leidt. Bovendien zijn de investeringskosten erg hoog: naar schatting € 3 mld. Doordat de afgelopen jaren de metertarieven al zijn verdubbeld tot € 50 à 60 per jaar draait de consument op voor de kosten. Het plan voor de slimme meters is op hoofdlijnen door de Tweede Kamer aanvaard, maar de wet- en regelgeving moet nog worden vastgesteld. De Consumentenbond erkent dat de facturering van de energiebedrijven simpeler kan maar men ziet ook nadelen aan het nieuwe 'model': bijvoorbeeld de mogelijkheid dat de stroom uitvalt en de klant niet meer bij de netbeheerder terecht kan, die verantwoordelijk is voor het transport van elektriciteit. Of dat de meter stuk gaat, die onder verantwoordelijkheid van de netbeheerder

is geplaatst. In de ogen van Consumentenbond proberen de energiebedrijven vooral de kosten van het dataverkeer omlaag te brengen.

Handel in aardgas

Intrakoop, de coöperatieve inkoopvereniging voor zorginstellingen, start eind januari een aanbesteding voor een contract van 755 miljoen m³ aardgas voor de jaren 2007-2009. Het gaat hier om een Europese aanbesteding voor ruim 2800 aansluitpunten. De inkoopvereniging is hiermee de grootste non-profitorganisatie op de aardgasmarkt en behoort bovendien tot de top drie van alle collectieve aardgasinkopers in Nederland. Door de bundeling van de aardgasinkoop heeft Intrakoop sinds 2002 voor zorginstellingen zo'n € 5 miljoen aan inkoopbesparingen gerealiseerd. Intrakoop verwacht dat op de aanbesteding een zelfde bedrag voor alle deelnemende zorginstellingen kan worden gerealiseerd. Tijdens een elektronische veiling op 16 maart zal de leverancier worden gekozen. De prijs van aardgas wordt later bepaald via een inkoop portfolio-model, waarmee het mogelijk is om risico's te spreiden en een goede commodityprijs te realiseren. Eind maart blijkt dat de aanbesteding van het energiecontract is mislukt. Na beoordeling van alle offertes bleek er één, niet nader genoemd, selectie criterium te zijn waaraan geen enkele leverancier kon voldoen. Er is besloten om het contract opnieuw aan te besteden. In juni selecteert Intrakoop de leverancier middels een elektronische veiling. Op 1 juli wil Intrakoop dan het contract sluiten met de nieuwe leverancier.

Klachten

Uit een enquête van de toezichthouder van de energiesector DTe onder 2000 klanten blijkt begin maart dat klanten van energiebedrijven niet tevreden zijn over de afhandeling van klachten door hun energieleverancier. Voor zorgvuldigheid en snelheid van verwerking van de klacht geeft men een kleine 4. Klantvriendelijkheid kreeg het cijfer 5,6. In 2005 kreeg de DTe 6000 klachten over de meest belangrijke energieleveranciers. Als ze over een jaar niet beter presteren, kan de toezichthouder boetes gaan uitdelen. Met de Consumentenbond hebben de energiebedrijven afgesproken dat er kwaliteitscriteria komen. Voldoet een bedrijf hier niet aan, dan heeft een klant recht op genoegdoening. De resultaten zijn te raadplegen op de [website van DTe](#) staat onder de rubriek consumenten - energiebedrijven vergelijken.

Uit het begin april uitgebrachte jaarverslag van de Stichting Geschillencommissie voor Consumentenzaken (SGC) blijkt dat de SGC in 2005 bijna 13.000 klachten van consumenten heeft behandeld. Dat is 10% meer dan in 2004. Consumenten klaagden vooral over de aansluiting of levering van energie en water. In totaal kwamen hierover bijna 3300 klachten binnen, 63% meer dan in 2004. Een groot deel daarvan ging over de jaarafrekeningen.

Overstappen

In een door SenterNovem half februari gepubliceerd onderzoek staat dat ruim een kwart van de bedrijven, ziekenhuizen en zorginstellingen in 2005 is overgestapt naar een andere energieleverancier vanwege de hoge energiekosten. Het aantal overstappers lag hoger dan in 2004, toen ruim 20% van de bedrijven en instellingen naar een andere energieleverancier overging. Voor 2006 heeft 34% van de organisaties zich

voorgenomen over te stappen. In 2005 wisselde slechts 6% van de particulieren van elektriciteitsbedrijf en gasleverancier. Consumenten kunnen sinds de zomer van 2004 hun eigen energieleverancier kiezen; grootverbruikers beschikken al enkele jaren over die mogelijkheid.

Het online marktonderzoeksbureau InSites Consulting heeft een enquête uitgevoerd onder 5400 internetgebruikers over de rol van het internet in de keuze voor een nieuwe energieleverancier. In 2005 stapten ongeveer 1,2 miljoen Nederlanders over. Voor bijna de helft van die Nederlanders geldt dat daarbij de informatie op internet werd gebruikt. Bijna 1 miljoen surfers in Nederland overwegen binnen 3 maanden van leverancier te veranderen. 82% weet nog niet bij wie. De studie toont aan dat consumenten het Internet vooral gebruiken om eerst algemene informatie te verzamelen over verschillende leveranciers en hen dan in detail te vergelijken. 1 op de 3 internetgebruikers raadpleegt hiervoor onafhankelijke vergelijkingsites of bezoekt sites van verschillende leveranciers. Het enorm groeiend aantal bezoekers en overstappers via de sites van Gaslicht.com en Energiewereld.nl bevestigt dit beeld. Het blijkt ook dat overstappers gemiddeld duidelijk minder betalen dan Nederlanders die blijven zitten.

Prijzen

De Europese organisatie voor elektriciteitsbedrijven heeft KEMA verzocht om over de periode 1995-2004 gegevens te verzamelen over de. Uit de resultaten van het onderzoek, blijkt dat de prijzen voor elektriciteit de afgelopen tien jaar binnen Europa met ongeveer 15% zijn gedaald, waarbij gecorrigeerd is voor de inflatie. Wel zijn er grote verschillen tussen landen en tussen industrie en huishoudens. Zo is de energieprijs voor huishoudens in Nederland met 50% gestegen. Bovendien wijkt het patroon in de industrie nogal af van huishoudens: aanvankelijk kreeg de industrie te maken met grote prijsdalingen gevolgd door een fikse stijging in de laatste jaren. Voor huishoudens bleven deze schommelingen uit. Bij industriële klanten domineren de kosten van energie die van de netwerktarieven, terwijl dat bij huishoudens gelijkelijk verdeeld is. Verder ligt bij huishoudens de belasting verhoudingsgewijs twee tot drie keer hoger dan bij de industrie. Het aandeel van de kosten die het gevolg zijn van overheidsbesluiten, is voor huishoudens met 30% gestegen en voor de industrie bijna verdrievoudigd.

Eind januari dringen verschillende werkgeversorganisaties er bij de regering op aan om de energiebelasting te verlagen voor energie-intensieve bedrijven. Deze bedrijven gaan gebukt onder de hoge elektriciteitsprijzen. Volgens de organisaties is de kans reëel dat deze bedrijven ten onder gaan als het kabinet geen compenserende maatregelen neemt. Een consortium van energie-intensieve bedrijven voert al enige tijd onderhandelingen met energieleveranciers over een nieuwe energieprijs. Vooralsnog zonder bevredigend resultaat. Eind 2005 demonstreerden al werknemers in de Eemsmond en Den Haag om te protesteren tegen de hoge stroomprijs die hun werkgelegenheid in gevaar brengt. Op 9 februari zal de Tweede Kamer zich over de kwestie buigen.

Begin februari brengt het Europese bureau voor statistiek Eurostat een overzicht uit van energieprijzen in Europa waaruit blijkt dat de kosten voor elektriciteit in Nederland relatief duur is. Consumenten betalen in Nederland de op 2 na hoogste prijs van alle 25 EU-landen. In 2005 waren de prijzen gemiddeld € 19,60 per 100 kWh. Het gemiddelde in de EU ligt op € 13,60, inclusief belastingen en bij een gemiddeld ver-

bruik van 3500 kWh/jaar. Grieken krijgen veruit de goedkoopste stroom in de hele EU: € 6,94/kWh. De consumentenprijzen voor stroom in de EU zijn gemiddeld 3% hoger dan een jaar eerder. In Nederland was dat ongeveer het dubbele. In het algemeen daalde de prijs in landen met veel kerncentrales.

Voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik stijgt de energierekening per 1 januari 2006 met 7,5% ten opzichte van december 2005. Dat is een gevolg van hogere leveringstarieven van gas en elektriciteit per 1 januari vanwege de sterk gestegen olieprijzen op de wereldmarkt. Op basis van de tarieven in januari 2006 en het energieverbruik van 2000 zijn de kosten voor een huishouden met een gemiddeld gas- en elektriciteitsverbruik ruim € 1800 per jaar, waarvan € 1400 aan de levering en het transport van energie. De rest is voor energiebelasting en de MEP-heffing. Via een heffingskorting worden de MEP-heffing en een deel van de energiebelasting door de overheid weer gecompenseerd. De gasrekening is tussen 2000 en januari 2006 met 85% gestegen, elektriciteit is in dezelfde periode 40% duurder geworden. De prijs van energie steeg relatief sterker dan de prijs van andere goederen en diensten. De consumentenprijsindex nam tussen 2000 en januari 2006 met 12,9% toe. 2,4%punt daarvan is toe te schrijven aan de gestegen energieprijzen.

Half maart is door de energie-ministers van de Europese lidstaten in de Europese Energieraad het groenboek over energie besproken. EZ-minister Brinkhorst stelde na de Energieraad bijeenkomst dat de prijs van elektriciteit in Nederland tot 10% kan dalen als de nationale energienetwerken in Europa meer zouden samenwerken. Het groenboek bevat onder meer een plan om de interconnectiecapaciteit te vergroten, waardoor de nationale netwerken beter op elkaar aansluiten. De Europese Commissie noemt daarvoor als mogelijke maatregel de splitsing van de netwerken en de commerciële leveringsbedrijven. Brinkhorst wil vooral inzetten op samenwerking tussen lidstaten die aan elkaar grenzen. Volgens hem zijn ook Groot-Brittannië, België en Luxemburg te vinden voor zijn eigen plan om het beheer van de netwerken en de productie en levering van energie te splitsen. Door de netwerken in publieke handen te houden wordt de leveringszekerheid niet in gevaar gebracht door commerciële activiteiten van de energieproducenten en leveranciers.

Shell Nederland meldt half maart dat het stopt met het bekendmaken van zijn actuele adviesprijzen voor autobrandstoffen. De oliemaatschappij vindt dat deze prijzen geen juist beeld geven van wat er daadwerkelijk aan de pomp moet worden betaald. Volgens een Shell-woordvoerder zit 80% van de 550 Shell-benzinestations in Nederland onder de adviesprijzen. Door de adviesprijzen te publiceren, ontstaat volgens de woordvoerder bovendien de indruk dat Shell als marktleider in Nederland exclusief de hoogte van de benzine- en dieselprijs bepaalt. Op de site van Shell vindt men nog wel informatie over de gemiddelde pompprijzen op weekbasis.

De tarieven voor regionaal gastransport voor afnemers met een gasverbruik groter dan 170.000 m³/jaar zullen in 2007 extra verlaagd worden. Deze afnemersgroep is de jaarlijkse efficiëntie-korting in 2005 misgelopen, zo blijkt uit navraag van de Vereniging voor Energie en Milieu (VEMW) bij toezichthouder DTe. In de Gaswet is bepaald dat DTe, na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van netgebruikers op de gasmarkt (waaronder VEMW), een doelmatigheidskorting (de zgn. x-factor) vaststelt. DTe stelt deze korting telkens vast voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaren. Omdat de x-factoren voor de regionale

gasnetten voor de genoemde groep afnemers pas zijn vastgesteld in augustus 2005, zijn deze niet meegenomen in de tarieven voor 2005. DTe heeft aangegeven dat de tarieven voor gastransport in 2007 extra naar beneden worden bijgesteld indien een netbeheerder met de gehanteerde tarieven in 2005 een te hoge omzet heeft behaald.

De elektriciteitsprijzen voor Nederlandse huishoudens behoren tot de hoogste in Europa. Alleen Denen en Italianen betalen nog meer. Dat blijkt uit een overzicht van het CBS dat begin mei is gepubliceerd. Het CBS vergeleek de elektriciteitsprijs bij verbruik van 3500 kWh op 1 januari 2006. In Griekenland is de prijs bijna drieëneenhalf keer zo laag als in Denemarken. Nederland heeft een elektriciteitsprijs van ruim € 0,20/kWh. In de meeste onderzochte landen ligt de prijs tussen € 0,10 en € 0,15/kWh. De prijsverschillen worden volgens het CBS veroorzaakt door lokale marktomstandigheden, de opwekkingswijzen van elektriciteit en de energie- en milieubelastingen en BTW. Het aandeel van energiebelasting en BTW in de prijs is in Denemarken 60%, in Nederland 40%. In veel andere landen, met name de nieuwe lidstaten van de EU, ligt dit percentage ruim de helft lager. Het CBS zette ook de prijsverhoging van elektriciteit in de afgelopen zes jaar op een rijtje. Ierland komt er dan%ueel gezien het slechtst van af met een prijsstijging van ruim 65%. Zweden en Noorwegen liggen rond de 50%, Nederland kende met ruim 40% de op drie na grootste stijging. De elektriciteitsprijzen in Nederland stijgen daarmee sneller dan de inflatie, concludeert het CBS. België staat helemaal onderaan in de vergelijking met de prijzen uit januari 2006. Een Belgisch huishouden betaalt nu slechts een fractie meer voor een kWh dan op 1 januari 2000.

Volgens een half mei gepubliceerd onderzoek van de belangenvereniging van grootverbruikers VEMW betalen energiegebruikers jaarlijks € 460 miljoen teveel voor het transport van gas en elektriciteit aan beheerders van regionale energienetten. Volgens VEMW zijn de financieringskosten van netbeheerders lager dan die van commerciële bedrijven. De tarieven zijn gereguleerd, waardoor de omzet van de netbeheerders is vastgelegd en zij een constant en voorspelbaar inkomen hebben. Daarnaast hoeven zij niet te concurreren om klanten te binden. VEMW meent dat toezichthouder DTe regionale netbeheerders een veel te hoge vermogenskostenvergoeding heeft toegewezen. De hoge vergoeding (6,6% voor elektriciteitsnetten en 6,8% voor gasnetten), is gezien het gebrek aan financiële risico's en de lage kapitaalkosten, niet realistisch. Op basis van het onderzoek van VEMW denkt men een vermogenskostenvergoeding van 3,8% reëel zou zijn. EnergieNed, de federatie van energiebedrijven, liet het VEMW-onderzoek analyseren door Pricewaterhouse Coopers (PWC). Daaruit zou blijken dat VEMW uitgaat van verkeerde veronderstellingen en een onjuist beeld schetst van de werkelijke kosten voor transport van gas en elektriciteit. EnergieNed betreurt het dat de politiek en de klanten nu onterecht denken dat er teveel wordt betaald voor geleverde energie.

Zowel de tuinbouworganisaties LTO Nederland, Glaskracht Nederland en Productschap Tuinbouw (PT) als FME-CWM, de vereniging van ondernemers in de technologisch-industriële sector, hebben een klacht ingediend bij de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). De organisaties stellen dat Gasunie Trade & Supply (GUTS) in strijd heeft gehandeld met artikel 24 van de Mededingingswet door misbruik te maken van haar economische machtspositie op de Nederlandse markt voor laagcalorisch aardgas. De organisaties hebben de NMa gevraagd een onderzoek in te stellen. GUTS heeft op een ondoorzichtige wijze de formules voor de berekening van de laagcalori-

sche gasprijs gewijzigd waardoor afnemers van dit gas in de eerste helft van 2006 drie cent per kubieke meter te veel hebben betaald. Verder zijn er aanwijzingen dat GUTS haar economische machtspositie misbruikt door afwijkende prijsformules te hanteren voor verschillende verbruikers. De tuinbouworganisaties en FME vinden verder dat de prijsvorming op marktplaatsen waar gas wordt verhandeld zoals de Title Transfer Facility (TTF) voor GUTS geen aanknopingspunten geeft om de laagcalorische gasprijs, behalve vanwege de olieprijsstijgingen, nog eens extra te verhogen. TTF is een weinig transparante markt waar alleen relatief kleine hoeveelheden hoogcalorisch gas worden verhandeld. Daarnaast is GUTS als belangrijke speler in staat deze gasmarkt zelf te beïnvloeden. De economische machtspositie van GUTS op de laagcalorische gasmarkt is al eerder vastgesteld in rapporten van DTe en Frontier Economics. Verder is de toegang tot de conversieapparatuur (waarmee van hoogcalorisch laagcalorisch gas kan worden gemaakt) in handen van Gasunie Transport Services (GTS). GUTS heeft het grootste deel van de conversiecapaciteit voor lange tijd van GTS gecontracteerd. Nieuwe leveranciers op de laagcalorische gasmarkt zijn in de komende jaren ook niet te verwachten vanwege de grote investeringen die gemoeid zijn met het opzetten van nieuwe conversiecapaciteit.

Eind september stuurt de Minister van Economische Zaken (EZ) een rapport naar de Tweede Kamer, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen de kostprijs van elektriciteit, de marktprijs en additionele belastingen en nettarieven ([Onderzoek naar de structuur en het niveau van elektriciteitsprijzen voor Noordwest-Europese grootverbruikers](#)). Volgens EZ wijken de productiekosten voor elektriciteit in Nederland en Duitsland weinig af van de marktprijzen in deze landen. Er wordt geconcludeerd dat de kostprijs in Nederland gelijk is aan € 53,7 per MWh en de marktprijs € 6,5 per MWh hoger ligt. De Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) vindt dat Nederland wel degelijk een duurre-eiland is en van mening dat het rapport een slordige analyse van de 'kostprijs' laat zien. Het rapport kijkt niet naar de brandstofkosten, maar naar de brandstofprijzen op de weinig liquide TTF-markt (Title Transfer Facility). Verder worden de CO₂-rechten als 100% 'kostenpost' meegerekend, waardoor de kostprijs met € 6 per MWh zou stijgen. Opvallend is dat hoge investeringskosten worden meegerekend terwijl een groot deel van het Nederlandse productiepark reeds grotendeels is afgeschreven. Daarnaast worden zeer hoge kosten aan 'operatie en onderhoud' berekend: € 8 per MWh, terwijl DTe in haar monitoringsrapportage uitgaat van € 2 per MWh. De conclusie dat de productiekosten en de marktprijs dicht bij elkaar liggen wordt dan ook niet door VEMW gedeeld. Volgens VEMW wordt het verschil tussen productiekosten en marktprijzen voor een groot deel veroorzaakt door de beperkte concurrentie. Verder krijgen Duitse ondernemers een lagere heffing van de energiebelasting. Zolang een juiste vergelijking inclusief belastingeffecten niet voorhanden is, kan alleen een eerlijke en zuivere vergelijking gemaakt worden door de belastingeffecten buiten beschouwing te laten. Dan blijkt dat de Nederlandse grootverbruikers veel duurder uit zijn dan hun Duitse collega's. Het verschil bedraagt dan ongeveer € 15 per MWh.

Uit het resultaat van de jaarlijkse [internationale studie van de gasprijzen](#) die begin oktober is vrijgegeven door de NUS Consulting Group blijkt dat de gasprijzen voor bedrijven in de Nederlandse markt de laatste 12 maanden tot recordhoogtes zijn gestegen. De statistieken van NUS, gebaseerd op de prijzen van huidige afnemers in de onderzochte landen, geven aan dat de Nederlandse gasprijzen met gemiddeld 26,1% toenamen ten opzichte van 2005. De gemiddelde stijging van alle onderzochte bedrijven

was 19.9%. Hoewel de opwaartse trend van de olieprijsen meestal verantwoordelijk wordt gesteld voor de stijging van de gasprijsen, is dit volgens NUS slechts een deel van het verhaal. NUS gelooft niet dat in de nabije toekomst de gasprijsen in de Nederlandse zullen dalen.

Begin november meldt gasleverancier Gasterra (voorheen Gasunie Trade & Supply of GTS) dat de tarieven voor grootverbruikers in 2007 met gemiddeld 11% (3,5 cent) zal worden verhoogd. Dat kan vervolgens weer leiden tot prijsverhogingen voor de consumenten door de gasdistributeurs omdat in de regel altijd de prijsbewegingen van Gasterra worden gevolgd. De landelijke gasleverancier spreekt van een na-ijlend effect van de olieprijsverhogingen van eerder in 2006 en de gasschaarste in Europa. Als energiebedrijven de prijsverhoging van Gasterra doorberekenen aan de consument, is een gemiddeld huishouden in 2007 € 75 meer kwijt voor gas bij een gemiddeld verbruik van 1820 m³. De gasprijsen zijn de afgelopen twee jaar voor een doorsnee huishouden al met circa € 200 gestegen. Nuon, Essent, Eneco en Delta hebben tot nog toe de prijsveranderingen altijd nauwgezet gevolgd. Per m³ rekent Gasterra vanaf 1 januari 3,5 cent extra. In 2008 zou de gasprijs wel weer kunnen dalen door de dalende olieprijs.

Uit de door Nuon in november aangekondigde prijzen voor 2007 blijkt dat energie per 1 januari fors duurder wordt. De jaarrekening voor een gemiddeld huishouden dat gas en elektriciteit afneemt bij Nuon gaat met € 117 omhoog. Dat is een prijsstijging van 5,6% met volgens het energiebedrijf als belangrijkste oorzaak de hoge olieprijs. Een gemiddeld huishouden gaat bij Essent zo'n € 45 per jaar meer betalen. De aandeelhouders van Essent vinden een grotere stijging ongewenst, gezien de grote winsten die het concern heeft behaald. Klanten van Eneco zullen voor stroom maandelijks €7,28 meer kwijt zijn. De prijs van gas stijgt gemiddeld € 6,57 per maand. Sinds 2004 is de prijs ruim 30% omhoog gegaan. De stijging in 2007 blijft relatief nog beperkt door de afschaffing van de MEP, de milieuheffing op de energie van € 52. Onlangs kregen huishoudens hun MEP-bijdrage over 2006 terug. Daarmee compenseert het kabinet de hogere energienota enigszins. De energievraag stijgt ondanks de hoge prijs nog steeds met 2% per jaar.

Stroomdiefstal

Een woordvoerder van EnergieNed, de Federatie van Energiebedrijven, meldt in maart dat hennepkwekers steeds vaker gebruik maken van magneten om de elektriciteitsmeter te manipuleren (met een magneet kan men de meter langzamer laten draaien) en zodoende gratis stroom te krijgen. De zegsman zegt dat er weliswaar geen cijfers zijn, maar dat het afgelopen half jaar steeds vaker bij opgerolde kwekerijen werd ontdekt dat er magneten waren gebruikt.

Enkele woordvoerders van energiebedrijven schatten in dat verbruikers van elektriciteit hun jaarrekening tussen € 5 en € 7 hoger uitvallen, omdat ze opdraaien voor illegaal afgetapte elektriciteit. Brancheorganisatie EnergieNed denkt dat de schade voor particuliere huishoudens jaarlijks op ongeveer € 2 uitkomt. De totale schade van illegaal afgetapte stroom loopt in de tientallen miljoenen per jaar. EnergieNed gaat er van uit dat 1% van het elektriciteitsverbruik in ons land verloren gaat door diefstal.

Zakelijke markt

Uit de in januari gepubliceerde resultaten van een onderzoek van het Economisch Instituut voor het MKB (EIM) naar de relatie van het MKB met energieleveranciers blijkt dat de bedrijven niet vaak overstappen naar een andere leverancier. Vooral bedrijven met minder dan tien werknemers zijn terughoudend. Ondernemingen met meer dan vijftig werknemers zijn aanzienlijk minder huiverig om over te stappen naar een nieuwe telecom- of elektriciteitsleverancier. Vier op de tien bedrijven zochten één of meerdere malen een nieuwe telecomaandbieder. De belangrijkste hindernis om te switchen is echter de administratieve rompslomp. Het EIM-rapport concludeert dat MKB-ers vaker investeren in lange termijnrelaties met hun leveranciers.

EZ-minister Wijn verstrekt begin oktober informatie aan de Tweede Kamer over de voortgang van de pogingen van negen grote industriële stroomverbruikers (Akzo Nobel, Alcan Pechiney, Aldel, Corus, Dow Chemical, DSM, Kollo, Sabic en Zinnifex) om samen goedkopere stroom te kunnen kopen. Er vinden al bijna een jaar geheime onderhandelingen hierover plaats tussen de ondernemingen en energiebedrijven. Het ligt in de bedoeling dat een langjarig contract wordt gesloten dat voorziet in levering van stroom uit een nieuwe kolencentrale. De bedrijven zijn voorlopig nog aangewezen op elektriciteit uit gas, hetgeen bij de huidige hoge prijzen een concurrentienadeel geeft met het buitenland. FNV Bondgenoten stelde vorige maand nog dat de hoge stroomprijzen een tijdbom zijn onder de Nederlandse industrie. Een nieuwe kolencentrale zal waarschijnlijk pas over een jaar of vijf stroom kunnen leveren. De minister doet een voorstel om de periode naar de goedkopere (kolen-)stroom te overbruggen. Het samenwerkingsverband van de industriële bedrijven kan een garantiefonds in het leven roepen dat de afzonderlijke bedrijven in staat stelt een lening te sluiten. Terugbetaling kan plaatsvinden in de tijd dat ze goedkope kolenstroom kopen. Het rijk kan zo'n lening pas garanderen als dat past in Europese regels. Het is aan het samenwerkingsverband om aan te geven of het zo'n fonds wil oprichten.

Amercentrale ongeval

Drie bedrijven en een steigerontwerper moeten in maart voor de rechter verschijnen in verband met het bedrijfsongeval bij de Amercentrale in Geertruidenberg op 28 september 2003. Tijdens onderhoudswerkzaamheden in een stoomketel van de centrale kwamen toen vijf werknemers om het leven doordat de steiger waarop zij aan het werk waren instortte. De beschuldiging van het Openbaar Ministerie aan de ontwerper van de steiger en de hoofdaannemer is dood door schuld. Enkele betrokken steigerbouwbedrijven worden geacht mede verantwoordelijk te zijn geweest voor de dood van de vijf werknemers. De rechtbank in Breda heeft 24 mei 2006 in de strafzaak rond het steigerongeval in de Amercentrale van Essent te Geertruidenberg aan de ontwerper van de steiger 1 jaar gevangenisstraf opgelegd. Zijn werkgever, het Belgische steigerbouwbedrijf Albuko, kreeg een geldboete van € 450.000. Twee andere bij het ongeval betrokken bedrijven, Hertel en CMI, kregen geldboetes van respectievelijk € 300.000 en € 100.000. Allen zijn veroordeeld voor dood en zwaar lichamelijk letsel door schuld.

Elektriciteits- en gasverbruik en productie

In 2005 is het totale energieverbruik in Nederland voor het eerst sinds 1999 licht gedaald. Dit komt vooral doordat de elektriciteitsproductiebedrijven in 2005 minder energie hebben verbruikt. Er werd minder elektriciteit opgewekt en meer geïmporteerd. Het energieverbruik door energieafnemers is in 2005 juist gestegen. Bij de productie van elektriciteit werden vorig jaar minder brandstoffen verbruikt. Zo werd er 6% minder aardgas ingezet en 9% minder steenkool en steenkoolproducten. De inzet van biomassa verdubbelde daarentegen tot circa 30 PJ. De verminderde inzet van brandstoffen had een lagere elektriciteitsproductie tot gevolg. De productie liet in 2005 een afname zien van 2,5% tot 282 PJ. De netto-import van elektriciteit nam echter met 19% toe tot 69 PJ en bedraagt daarmee een vijfde van het verbruik door de energieafnemers. De door de afnemers verbruikte hoeveelheid elektriciteit steeg de laatste vijf jaar gemiddeld met 1,5%/jaar. In 2005 komt dit uit op 344 PJ, terwijl het in 2000 nog 321 PJ was. Het aardgasverbruik door afnemers was in 2005 juist 3% lager dan in 2000.

In juni verschijnt een nieuwe jaaruitgave van EnergieNed 'Energie in Nederland' met feiten en cijfers over energie. Een huishouden gebruikte in 2005 gemiddeld genomen 1660 m³ gas en dat was 22% minder dan in 1996 (2130 m³ gas). De afname wordt veroorzaakt door de opkomst van de hoogrendementsketel (hr-ketel) voor centrale verwarming. Inmiddels is deze in 58% van de huizen aanwezig (tien jaar geleden was dat 16%). Ook zijn vooral nieuwe huizen steeds beter geïsoleerd door de komst van de energieprestatienorm (EPN) voor nieuwbouw. Inmiddels is 90% van de woningen geheel of gedeeltelijk voorzien van dubbel glas, in 1996 was dat 75%. Elektriciteit laat juist een toename van het verbruik zien. In 1996 gebruikte een huishouden 3255 kWh, inmiddels ligt het verbruik gemiddeld op 3400 kWh, een toename van 4,4%. De toename is vooral toe te schrijven aan de opkomst van de wasdroger en de vaatwasser. De wasdroger was in 1996 in 52% van de huishoudens aanwezig, in 2005 is dat 67%. De penetratiegraad van de vaatwassers steeg in dezelfde periode van 25% naar 52%. Alle 7 miljoen huishoudens nemen gezamenlijk 20% van het totale Nederlandse elektriciteitsverbruik voor hun rekening, 46% gaat naar kleinzakelijke en midzakelijke klanten en 34% komt voor rekening van de grote industriële klanten. Het totale elektriciteitsverbruik bedroeg in 2005 110,2 miljard kWh, 1,5% meer dan in 2004. In 2005 kwam 24% van het gasverbruik voor rekening van alle huishoudens, 57% is voor zakelijk gebruik en 19% wordt gebruikt voor elektriciteitsproductie. Het totale gasverbruik in Nederland bedroeg 46,0 miljard m³, 3,9% minder dan in 2004. De verbruikte elektriciteit in Nederland werd in 2005 voor 52% geproduceerd met gas, 22% uit kolen, voor 10% uit kernenergie, voor 13% uit duurzame bronnen en 3% uit overige bronnen. In totaal werd 83% van de elektriciteit in Nederland geproduceerd, 17% werd per saldo geïmporteerd.

Half oktober maakt branchevereniging EnergieNed bekend dat de Nederlandse producenten van stroom actuele cijfers over de productie gaan publiceren. De cijfers over de productie op een bepaalde dag komen de volgende dag uitgesplitst naar brandstofmix op de site van de beurs APX te staan. Het initiatief volgt op afspraken die zijn gemaakt door de partijen die deelnemen aan het North- West European Market Parties Platform. Eerder lieten België en Duitsland al weten deze gegevens te gaan publiceren. Een veelgehoorde klacht van deze partijen (handelaren en grootverbruikers) is dat ze geen goed inzicht hebben in het aanbod van stroom op een bepaalde dag, en daar-

om kunnen ze de prijs niet goed inschatten. De Nederlandse producenten, die zelf ook handelsafdelingen hebben, hebben dat inzicht daarentegen wel omdat ze ieder over een groot deel van de productiecapaciteit in Nederland beschikken. Volgens de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) is dat onjuist en is de voorgesteld transparantie grotendeels een lege huls. Praktisch alle gegevens worden al door TenneT gepubliceerd. De enige informatie die met het initiatief van EnergieNed bovenop de bestaande verplichtingen wordt vrijgegeven, zijn de geaggregeerde gegevens van de grote producenten ten aanzien van de brandstofsoort (gas of kolen) van de productie en de beschikbaarheid. Het is de vraag of marktpartijen op die informatie zaten te wachten, en of hiermee werkelijk de liquiditeit vergroot wordt. Tenslotte zijn de gegevens die TenneT verstrekt in handige databestanden te downloaden. Dit stelt handelaren, leveranciers en afnemers in staat om zelf analyses uit te voeren. Deze functionaliteit ontbreekt vooralsnog bij de transparantiegegevens op de website van de APX, aldus de VEMW.

Eind november presenteert ETSO, de organisatie van de Europese hoogspanningsnetbeheerders (TSO's), de eerste versie van [Etsovista](#). Etsovista is een online platform met gegevens van de fysieke stromen op het Europese elektriciteitsnetwerk. Er worden ook veilinggegevens per grens beschikbaar gesteld. De website komt op 28 november online en wordt daarna verder uitgebreid.

Energiebedrijven

Fusies

Begin februari blijkt dat Nuon en Essent met elkaar in gesprek zijn over hun overlevingskansen op de toekomstige energiemarkt. Een eventuele fusie hangt af van de uitkomst van het binnenkort te houden splitsingsdebat in de Tweede Kamer. Gaat de Kamer akkoord met de door EZ-minister Brinkhorst voorgestelde afsplitsing van de netwerkbedrijven - die in overheidshanden blijven - dan is fusie onontkoombaar, aldus woordvoerders van de 2 grootste energiebedrijven in Nederland. Kenners van de energiemarkt stellen dat een fusie tussen Nuon en Essent met daarbij Eneco en Delta logisch lijkt. Een andere voorwaarde is toestemming van kartelwaakhond NMa. Die staat tot dusver op het standpunt dat met een fusie tussen Nuon en Essent de bedrijven een te groot marktaandeel (circa 65%) zouden krijgen in Nederland. Samen voorzien zij 5 miljoen klanten van stroom.

De energiebedrijven Intergas en NRE, beide actief in Noord-Brabant, melden begin maart dat ze hun netwerkbedrijven willen samenvoegen. Het samengaan biedt volgens de ondernemingen naast synergie- en efficiëncyvoordelen ook meer dan voldoende waarborgen voor de leveringszekerheid als de energiebedrijven mogelijk gedeeltelijk worden geprivatiseerd. NRE beschikt over een gasnetwerk met ruim 180.000 aansluitingen en een elektriciteitsnetwerk met ruim 100.000 aansluitingen. Daarnaast is het bedrijf ook actief in openbare verlichting en verkeerssystemen. Intergas Energie heeft een gasdistributienetwerk van meer dan 3000 kilometer leidingen met 145.000 aansluitingen. NRE is in handen van een participatiemaatschappij waarin twaalf Brabantse gemeenten meedoen. Het wil een minderheidsbelang aan het Australische Macquarie verkopen. Daarvoor moet het ministerie van Economische Zaken nog toestemming verlenen. In Intergas participeren 22 Brabantse gemeenten en de Gasunie.

Half maart laat Eneco bij de presentatie van de jaarcijfers weten dat het wil samengaan met Essent, Nuon, Delta en Gasunie om zo een groot nationaal energieconcern te bewerkstelligen. Eerder stelde Essent al een fusie voor en pleitte Nuon voor grensoverschrijdende overnames. Eneco denkt dat schaalgrootte noodzakelijk is om de voorziening van energie in Nederland te garanderen. De Tweede Kamer is vooralsnog tegen fusies en voor splitsing.

In juni stelt de NMa een [consultatiedocument](#) over concentraties in de energiesector beschikbaar, waarin wordt verkend onder welke voorwaarden nationale en grensoverschrijdende concentraties kunnen worden toegestaan. De reacties zullen door de NMa worden verwerkt in een visiedocument dat na de zomer wordt gepubliceerd. De toezichthouder maakt onderscheid tussen drie elektriciteitsmarkten: de markt voor de productie en groothandel van elektriciteit, de markt voor het transport en de distributie van elektriciteit en de markt voor consumenten ('retail'). Hoewel er ontwikkelingen gaande zijn die duiden op het ontstaan van een Noordwest-Europese markt, constateert de NMa dat tijdens piekuren nog niet gesproken kan worden van deze markt. De prijsverschillen tussen Nederland, Duitsland en België zijn aanzienlijk. De huidige effectief beschikbare importcapaciteit (3600 MW) is nog niet groot genoeg om de Nederlandse (industriële) grootverbruiker en consumenten van het lagere prijspeil in het buitenland te laten profiteren. Er dient circa 3000 MW effectief beschikbare importcapaciteit bij te komen om te kunnen spreken van een Noordwest-Europese markt tijdens piekuren. De NMa heeft drie denkbare fusievoorbelden uitgewerkt, waaronder de casus van twee grote Nederlandse spelers en de casus van een Duits/Nederlandse combinatie. Daaruit blijkt vooralsnog dat een fusie tussen twee grote Nederlandse energiebedrijven zonder nadere voorwaarden kan leiden tot hogere prijzen voor zowel grootverbruikers als consumenten. Bij het consultatiedocument is een onderzoeksrapport gevoegd, dat in opdracht van de NMa is opgesteld door The Brattle Group.

De NMa publiceert half juni de resultaten van een onderzoek naar de energiemarkt in Nederland en omliggende landen. Daaruit blijkt dat de NMa voorlopig afwijzend staat tegenover een fusie van Nederlandse energiebedrijven, zoals bijvoorbeeld Essent en Nuon. Volgens de NMa zal een dergelijke fusie kunnen leiden tot hogere energieprijzen. Energiebedrijven zouden de mededingingsbezwaren weg kunnen nemen door een deel van hun productiecapaciteit of klantenbestand (tijdelijk) af te stoten. De energiesector kan op het rapport reageren, waarna na de zomer de NMa met een definitieve visie van het rapport zal komen. Het standpunt van de mededingingsautoriteit is slecht nieuws voor Essent en Nuon, die al eerder hebben laten weten wel voor een fusie voelen.

De naam van het handelsbedrijf Gasunie Trade & Supply (GT&S) wordt per 1 september GasTerra B.V.. GT&S is ontstaan uit de splitsing van Gasunie in het leveringsdeel GT&S en het transport- en infrastructuurdeel Gasunie op 1 juli 2005. Aanleiding voor de nieuwe naam is de onduidelijkheid die in de naamgeving optrad, doordat beide bedrijven het woord Gasunie in hun naam voerden. De activiteiten van beide niet meer gerelateerde bedrijven blijven onveranderd. Op 1 september treedt G.J. Lankhorst aan als Chief Executive Officer van GasTerra.

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) meldt eind november bereid te zijn akkoord te gaan met een fusie tussen Essent en Nuon onder de voorwaarde dat de

combinatie een deel van zijn elektriciteitscentrales en een miljoen klanten afstoot. De belangrijkste boodschap is volgens de NMa dat de elektriciteitsmarkt grotendeels een nationale markt is. Een fusie van twee grote Nederlandse energiebedrijven leidt dan tot mededingingsproblemen. Wel ziet de NMa een Europese energiemarkt ontstaan. In dat kader is een Essent- Nuon niet te groot. Nuon wil wel centrales afstoten, maar geen klanten afstaan. Essent is blij met de erkenning dat de plannen een Europese dimensie hebben en zegt met verschillende mogelijke partners te praten, waaronder Nuon. Toch is het enthousiasme bij beide bedrijven voor een fusie een stuk minder geworden. Vooral de eis klanten te moeten afstoten valt niet goed bij de aandeelhouders (vooral gemeenten en provincies). Ook is door de wijziging en aanpassingen van de Splitsingswet een fusie minder noodzakelijk geworden.

Eind november publiceert de NMa het visiedocument [Concentraties Energiemarkten](#). Hierin wordt aangegeven hoe nationale en grensoverschrijdende fusies en overnames in de elektriciteitssector worden beoordeeld. Het document laat zien dat mogelijke toekomstige concentraties waarbij tenminste twee grote Nederlandse energiebedrijven betrokken zijn, voor een mededingingsprobleem kunnen zorgen op de markt voor de productie en groothandel van elektriciteit tijdens piekuren (tussen 07.00 en 23.00 uur) en op de consumentenmarkt voor de levering van elektriciteit. De marktmacht van de betrokken ondernemingen zou te groot worden en de internationale concurrentie is op deze markten vooralsnog onvoldoende om de gefuseerde partijen te disciplineren. Hoewel bepaalde ontwikkelingen duiden op het ontstaan van een Noordwest-Europese markt, constateert de NMa dat de elektriciteitsmarkten in Europa nog overwegend nationaal van aard zijn. De prijsverschillen tussen Nederland, Duitsland en België zijn aanzienlijk. De huidige effectief beschikbare importcapaciteit (tussen de 3600 en 3850 Megawatt) is nog niet groot genoeg om de Nederlandse (industriële) grootverbruiker en kleinverbruiker (consument) van het lagere prijspeil in het buitenland te laten profiteren. Deze bevinding heeft gevolgen voor de toekomstige beoordeling van fusies en overnames. Er dient tenminste 3000 Megawatt effectief beschikbare importcapaciteit bij te komen om te kunnen spreken van een Noordwest-Europese markt. Bij de beoordeling van de gevolgen van fusies op de Nederlandse markten, zal de NMa de dynamiek van de nationale én internationale marktontwikkelingen betrekken. Daarbij sluit de NMa niet uit dat tijdelijke vormen van voorwaarden aan fusies, waarvan de periode gekoppeld wordt aan het daadwerkelijk ontstaan van een Noordwest-Europese markt, geaccepteerd kunnen worden. Hierbij valt te denken aan een tijdelijke veiling van productiecapaciteit, aldus de NMa.

Groene stroom

Eind februari blijkt uit cijfers van enkele energiebedrijven dat in 2005 de belangstelling voor groene stroom is gedaald. Consumenten kiezen weer vaker voor elektriciteit opgewekt met kolen of gas. Bij Nuon nam het aantal klanten voor groene stroom met ruim 10% af naar ongeveer 400.000. Ook bij Eneco is sprake van een ‘dalende trend’, mede vanwege het feit dat er minder reclame is gemaakt voor energie opgewekt met duurzame bronnen als wind, water, biomassa en zon. Daar komt bij dat de fiscale steun voor groene stroom in de afgelopen jaren drastisch is veranderd, waardoor het prijsvoordeel van groene stroom is afgenomen. De 50.000 klanten die bij Nuon stopten met groene stroom zijn bijna allemaal overgestapt op een contract waarbij de prijzen voor een periode van 1 tot 3 jaar vastliggen. Eneco bevestigt dat klanten wegens het geringe prijsvoordeel en de afgenomen marketing afstappen van groene stroom.

Essent spreekt van een stabilisatie, maar presenteert pas in maart nieuwe cijfers. Oxxio en Greenchoice, die louter groene stroom verkopen, begrijpen niets van de afgenomen reclame voor groene stroom.

Liberalisering (gevolgen)

Half januari ontvangt de Tweede Kamer een document waarin een verslag is opgenomen van een bijeenkomst in New York waar ambtenaren van EZ en hun adviseurs op uitnodiging van het energiebedrijf Essent met Amerikaanse deskundigen spraken over schadeclaims van Amerikaanse investeerders die kunnen oplopen tot \$ 1 miljard als gevolg van de wetgeving om de energieconcerns in ons land op te splitsen. Daarnaast dreigt een nadeel dat kan oplopen tot honderden miljoenen dollars, onder meer doordat de kredietwaardigheid van de onderneming terugloopt, waardoor hogere rentelasten ontstaan. De deskundigen waarschuwen voor een 'domino-effect'. Als Essent of een andere onderneming juridisch wordt aangepakt zullen andere Nederlandse concerns volgen. De grote Nederlandse energieconcerns hebben hun bezittingen ondergebracht in geheime leasecontracten bij Amerikaanse investeerders waarbij het belastingvoordeel gedeeld wordt door de investeerders en de Nederlandse concerns. De Amerikaanse deskundigen denken dat die investeerders de splitsingswet zullen aangrijpen om schadeclaims in te dienen. Volgens EZ-minister Brinkhorst gaat het bij eventuele schadeclaims echter niet om miljarden, maar hooguit om miljoenen. Uit het verslag blijkt ook dat ambtenaren van EZ de mogelijkheden hebben verkend van vermindering van de nadelige gevolgen door de splitsingswet geleidelijk in te voeren en door de kredietwaardigheid van de concerns te verbeteren door het verlenen van staatsgaranties.

Begin november blijkt uit een rapport van de DTe, de toezichthouder op de Nederlandse energiesector, dat voor het eerst sinds de liberalisering in 2004 de drie grote energieleveranciers - Nuon, Essent en Eneco - geen marktaandeel meer verliezen. In twee jaar tijd hebben ze 5% tot 6% marktaandeel verloren. Volgens de DTe is de concentratiegraad op de energiemarkt nog altijd 'hoog'. Desondanks zijn er volgens het rapport nog altijd 'veel onafhankelijke spelers actief'. Het afgelopen halfjaar is één speler verdwenen op de stroommarkt, terwijl er op de gasmarkt een leverancier bij kwam. Uit de marktmonitor van de DTe blijkt dat alleen Essent, Nuon en Rendo voldoen aan alle normen die zijn gesteld voor het tijd versturen van nota's en afrekeningen. NRE, Westland Energie, Greenchoice en Intergas presteren het slechtst. Zij voldoen slechts aan 20% tot 40% van de DTe-normen. DTe voert overleg met de energieleveranciers en netbeheerders die niet aan de normen voldoen.

Overnames

Half juni wordt bekend dat de Belgische stroomproducent Electrabel de leveringsactiviteiten van het Drentse energiebedrijf Rendo wil overnemen voor € 66,5 miljoen. Electrabel is al de grootste stroomproducent in Nederland en maakt met de geplande overname nu ook zijn entree op de Nederlandse stroommarkt voor particulieren. Het netwerkbedrijf Rendo Netwerken en Rendo Energieservice (onderhoud) vallen buiten de transactie. Electrabel is ook geïnteresseerd in energiebedrijf Cogas uit Almelo. Electrabel zelf is bijna volledig in handen van het Franse energieconcern Suez, dat in een miljarden kostende fusie wordt samengevoegd met het staatsbedrijf Gaz de France (GDF).

Eind juni brengt het Deense energiebedrijf Dong echter een hoger bod uit op het leveringsbedrijf van Rendo: € 69 miljoen. Eerder had Dong in april al een bod uitgebracht. Rendo ging toen niet in op het bod van Dong, omdat het met Electrabel in onderhandeling was.

Eind augustus geeft de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) Electrabel toestemming voor de overname (€ 66,5 miljoen) van het energiebedrijf Rendo. Het Drentse Rendo heeft 200.000 klanten in de regio Hoogeveen-Steenwijk-Meppel. Alleen het handelsdeel met 70 arbeidsplaatsen gaat over in Belgische handen. De netwerken blijven in handen van de overheidsaandeelhouders. Rendo levert alleen elektriciteit en gas aan eindverbruikers. Electrabel is tevens producent van stroom en gaat nu dus ook aan particulieren leveren. Ook de mogelijke fusie tussen GdF en Suez (moederbedrijf Electrabel) is meegenomen. Overnameplannen voor het leveringsdeel van Cogas zijn de nog niet bij de NMa gemeld.

De Europese Commissie heeft eind september Electrabel Nederland toestemming gegeven de divisie elektriciteit en gaslevering kleinverbruikers van het Nederlandse Cogas over te nemen. De Commissie is van oordeel dat de overname de daadwerkelijke mededinging binnen de Europese Economische Ruimte (EER) niet belemmert. De activiteiten van de partijen overlappen elkaar in meerdere segmenten van de kleinverbruikersmarkten voor elektriciteit en aardgas. Samen hebben zij op de kleinverbruikersmarkt het grootste marktaandeel voor de levering van elektriciteit aan grote industriële afnemers. Electrabel Nederland is ook actief op de 'upstream'-markten voor productie en groothandelslevering van elektriciteit en aardgas. Daarom heeft de Commissie tevens mogelijke verticale effecten van de geplande transactie onderzocht. Ook bij dat onderzoek was de conclusie dat de marktaandelen van de partijen te gering zijn om enige mededingingsbezwaren te doen rijzen. Bij het onderzoek zegt de Commissie ook rekening te hebben gehouden met de relevante marktaandelen van de dochterondernemingen van Gaz de France (GdF) omdat Suez, de moedermaatschappij van Electrabel Nederland, momenteel toestemming probeert te krijgen voor de geplande fusie met GdF.

Eind augustus wordt het besluit van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) bekend waarin staat dat goedkeuring is gegeven aan de overname van de energienetwerken van Obragas uit Helmond en Haarlemmermeergas door de gemeente Eindhoven en de Australische bank Macquarie. Eindhoven en Macquarie kopen beide netwerkbedrijven van de het Duitse energieconcern RWE. Met de transactie loopt RWE vooruit op de nieuwe splitsingswet, die bepaalt dat commerciële energiebedrijven er niet langer een eigen netwerkbedrijf op na mogen houden. Eind oktober buigt de Eerste Kamer zich over de splitsingswet. De netwerken worden ondergebracht bij het Eindhovense NRE Netwerk, dat in 2005 eigendom werd van de gemeente en Macquarie. Macquarie hoopt op termijn, na goedkeuring door de minister van Economische Zaken, 49% van beide netwerkbedrijven in handen te krijgen.

Eind november hebben de directies van ONS Energie en ENECO Energie de onderhandelingen afgerond over de volledige integratie van het Schiedamse energiebedrijf in de ENECO organisatie. ENECO neemt daarvoor de aandelen over die ONS Houdstermaatschappij tot nu toe heeft in ONS Energie. ENECO had reeds 1/3 deel van de aandelen en komt nu op 100%. De leverings-, netwerk- en servicediensten van ONS Energie zullen allen worden geïntegreerd in de activiteiten van ENECO. ENECO

neemt tevens van ONS het bedrijf Echte Energie over, dat groene stroom en gas levert. De overname zal per 1 januari 2007 zijn beslag krijgen en is ter instemming voorgelegd aan de NMa en het ministerie van Economische Zaken. SER en vakbonden zijn over de overname geïnformeerd.

Resultaten

Delta

Het Zeeuwse energiebedrijf Delta heeft vorig jaar een nettowinst behaald van € 108,7 miljoen. Dat is een stijging van ruim 9 ten opzichte van 2004. Delta heeft dit dinsdag bekendgemaakt. De netto omzet steeg met ruim € 31 tot € 1,03 miljard. Directievoorzitter D. Luteijn zei dinsdag, dat dit vooral het gevolg was van de stijging van de marktprijzen van gas en electriciteit. Luteijn verwacht dat het bedrijf zich in 2006 'positief zal ontwikkelen'.

De winst van het energiebedrijf Delta is in het eerste halfjaar van 2006 gedaald van € 71 miljoen tot € 50,9 miljoen. De winst werd gedrukt door de langdurige uitval van de kolencentrale in Borssele waardoor € 11,8 miljoen extra kosten moesten worden gemaakt. De kolencentrale in Borssele werd eind 2005 uit bedrijf genomen voor onderhoud. Door technische problemen duurde het tot april 2006 voordat de centrale weer stroom kon produceren. Daardoor moest Delta elders stroom inkopen om aan zijn leveringsverplichting te voldoen. Wel steeg de omzet bijna 40% tot € 717 miljoen dankzij de hoge olieprijs. De opbrengst uit de verkoop en het transport van elektriciteit, inclusief de handelstransacties en CO₂-certificaten, steeg met 22,7%.

Electrabel

Electrabel maakte het afgelopen jaar € 1,9 miljard winst. Dat is 58% meer dan de € 1,2 miljard die in 2004 gerealiseerd werd. De Belgische energiedochter van het Franse Suez heeft vooral geprofiteerd van de hoge energieprijzen in Europa. De tarieven werden omhoog gestuwd door de stijgende kosten voor fossiele brandstoffen als olie, steenkool en gas. Daarnaast werd vorig jaar ook een deel van het belang in Elia verkocht. Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet. De beursintroductie van Elia leverde Electrabel een meerwaarde op van € 626 miljoen. De verkoop van de participaties in Telenet en Union Fenose leverde Electrabel ook nog eens € 85 miljoen op. De jaarcijfers van Electrabel komen een week na de aankondiging van een fusie tussen Suez en Gaz de France. Electrabel deelde ook mee dat het de procedure opstart voor de veiling van niet-gebruikte sites in België, zoals eind vorig jaar is overeengekomen met de Belgische regering. Het energiebedrijf herhaalt ook zijn voornemen om een nieuwe centrale te bouwen op de locatie van de Amercentrale en 2 bijkomende elektrische centrales in Flevoland.

Eneco

Bij Eneco Energie steeg de winst in 2005 met € 84 miljoen naar € 302 miljoen. Ondanks enigszins lagere verkoopvolumes is de netto-omzet van energie over 2005 met € 152 miljoen gestegen tot € 3.361 miljoen, een stijging van 4,7%. Het aantal huishoudelijke klanten voor elektriciteit en gas daalde met ruim 3%. De belangrijkste oorzaak voor de resultaatsverbetering is de stijging van de prijs van ruwe olie. De omzet in energie steeg met 1% en die van gas- en warmtelevering steeg met 8%. Eneco wil geen prognose geven voor de resultaten over dit jaar vanwege de heersende onzekerheid over de mogelijke splitsing van het energiebedrijf.

E.ON

E.ON, moederbedrijf van het Eindhovense NRE Energie, kon vorig jaar flink profiteren van de verkoop van activiteiten. Zo verkocht E.ON zijn vastgoedtak Viterra en een onderdeel van het Ruhrgasconcern. Daardoor werd de winst in 2005 met € 3 miljard opgestuwd tot € 7,4 miljard. De omzet steeg met 21% tot € 56,4 miljard. Voor dit jaar gaat E.ON uit van een nettowinst van € 3,4 miljard. De hogere energieprijzen kunnen de opbrengsten uit de verkoop van activiteiten dit jaar niet compenseren, aldus E.ON. De operationele winst zal wellicht hoger uitvallen dan in 2005 door de gestegen stroomprijzen.

Essent

Energieconcern Essent heeft in 2005 26% meer winst gemaakt en een omzet geboekt van € 6,3 miljard. De inkomsten kwamen daarmee 6% hoger uit dan het daaraan voorafgaande jaar. Eerder was over 2004 een omzet gerapporteerd van € 7,4 miljard. De omzet in elektriciteit nam toe door hogere volumes en prijzen. In de dalende omzet voor aardgas is alleen geprofiteerd van prijsstijgingen. Het nettoresultaat over 2005 is uitgekomen op € 526 miljoen, € 100 miljoen meer dan vorig jaar. De helft van dit bedrag gaat naar de aandeelhouders, waaronder de provincies Overijssel, Drenthe, Limburg, Noord-Brabant. Behalve een beter bedrijfsresultaat profiteerde Essent ook van lagere financieringslasten en een boekwinst op het verkochte belang in afvalverwerker Van Gansewinkel Groep.

Essent heeft in het eerste halfjaar van 2006 een netto omzet gerealiseerd van € 3,56 miljard, een stijging van 18% in vergelijking met de eerste zes maanden van 2005. Het bedrijfsresultaat bedroeg € 551 miljoen (2005: € 369 miljoen). Het resultaat toe te rekenen aan de aandeelhouders is met 32% gestegen tot € 402 miljoen (2005: € 305 miljoen). Essent zegt dat de klanttevredenheid over de dienstverlening en de kwaliteit van de administratieve processen in het eerste halfjaar verder zijn toegenomen. In de eerste zes maanden is de productie van duurzame energie met 4% gestegen naar een totaal van 18%.

NUON

De winst van Nuon is in 2005 met 18% gestegen tot € 416 miljoen. De omzet daalde met 2%, deels omdat het energiebedrijf steeds meer zelf geproduceerde stroom levert aan eigen klanten. Nuon verloor in 2005, het eerste volledige boekjaar sinds de liberalisering, ook klanten aan andere energiebedrijven. Het heeft naar eigen zeggen nog steeds meer dan twee miljoen klanten, zowel groot- als kleinverbruikers. Bijzondere baten daargelaten steeg de totale nettowinst tot € 1,14 miljard. Als gevolg van de verkoop van windenergiebedrijven in Spanje en China daalde de schuld van het bedrijf van € 1,82 miljard tot € 922 miljoen. De opbrengsten van de verkoop gebruikt Nuon om een fors dividend uit te keren. De dreigende splitsing van het productie- en netwerkbedrijf heeft nog geen effect gehad op de bedrijfsvoering. Maar bij een splitsing daalt de kredietwaardigheid en moet Nuon meer rente betalen over leningen. Alle grote activiteiten van Nuon buiten Noordwesteuropa zijn nu zo goed als verkocht. Alleen de verkoop van het Amerikaanse waterbedrijf Utilities en het 50% belang in het Britse waterbedrijf Cascal zijn nog niet afgerond.

Tennet

Tennet, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, maakt half maart bekend dat het zijn belangen in de elektriciteitsbeurs APX, de internetveiling Energiekeuze en

de emissiehandelsbeurs New Values wil afstoten. New Values is een online handelsplatform voor emissierechten van onder meer CO₂. De APX is een beurs waarin op dagbasis wordt gehandeld in gas en elektriciteit. Energiekeuze is een veilinghuis voor aardgas en elektriciteit voor de zakelijke markt in Nederland. Tennet wil zich concentreren op de kerntaak, namelijk het beheer van de landelijke transportnetten, waarvan het slechts een deel in eigendom heeft. Veel netten zijn nu nog eigendom van energiebedrijven als Nuon en Essent.

Half juni publiceert toezichthouder DTe de [marktmonitor Groothandelsmarkt Elektriciteit 2005](#). Daaruit blijkt dat de groothandel in elektriciteit het afgelopen jaar is verbeterd. Vraag en aanbod zijn toegenomen; de transparantie van de markt is licht verbeterd, maar veel handelaren vinden de informatievoorziening nog onvoldoende; en het aantal handelaars nam toe. De helft van de Nederlandse stroomproductie is in handen van twee grote producenten, Electrabel en Essent. Drie kwart is in handen van de vier grootste producenten, waaronder ook Nuon en Eon. Maar de geplande sterke uitbreiding van het aantal centrales geeft aan dat de markt voldoende werkt, aldus het rapport. De onderzoekers constateren ook dat de vorming van een regionale markt in werking is gezet. Nederland heeft samen met België en Frankrijk al afspraken gemaakt over de integratie van de drie energiemarkten. Eén van de speerpunten is de uitbreiding van de schaarse grensoverschrijdende stroomverbindingen (interconnectie), waarmee elektriciteit makkelijker internationaal verhandelbaar wordt. DTe maakte onlangs bekend dat na de zomer een groter deel van de interconnectiecapaciteit via een veiling beschikbaar komt voor langetermijncontracten, waardoor nieuwe toetreders een kans krijgen op de stroommarkt. DTe komt na de zomer met aanbevelingen om de groothandelsmarkt voor elektriciteit nog verder te verbeteren.

Splitsing

TNS NIPO heeft in opdracht van Essent een onderzoek uitgevoerd naar de mening van Nederlandse consumenten over de splitsing van energiebedrijven. Het onderzoek is uitgevoerd onder 1127 respondenten van 18 jaar of ouder. Uit het onderzoek blijkt dat een meerderheid van de respondenten het niet eens is met EZ-minister Brinkhorst dat energiebedrijven gesplitst moeten worden. Eens 23%; Oneens 54%; Geen mening 23%. Nadat respondenten meer informatie wordt voorgelegd uit de Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel Splitsing over de voor- en nadelen die de splitsing met zich meebrengt, zoals de kosten en baten van splitsing, het feit dat Nederland de enige in Europa is die tot splitsing over zal gaan, en het mogelijke verlies van banen, zijn nog veel meer Nederlanders het oneens met de minister: Eens 8%; Oneens 82%; Geen mening 10%.

Begin februari concludeert EZ-minister Brinkhorst uit onderzoek van CAP Gemini dat splitsing van de energiebedrijven niet leidt tot verlies van werkgelegenheid. De Tweede Kamer had om het onderzoek gevraagd. De werkgelegenheid in de energie-sector zal wel dalen, maar dat ligt volgens Brinkhorst aan de liberalisering en de privatisering. Weliswaar moet een en ander leiden tot een verbetering van de efficiency in de bedrijven, maar daardoor zal de werkgelegenheid dalen. In 2015 zullen er 5000-6000 minder banen zijn dan in 2004. Brinkhorst wijst erop dat de keuze om te privatiseren niet bij hem ligt, maar bij de aandeelhouders van de energiebedrijven: provincies en gemeenten. Na de splitsing mag het deel van bedrijf dat de energie levert, worden geprivatiseerd. De netwerken moeten publiek eigendom blijven.

De resultaten van een onderzoek van energiebedrijven en vakbonden naar de gevolgen van de splitsing van energiebedrijven voor de werkgelegenheid laten zien dat tot 2011 het aantal banen bij energiebedrijven met 5% zal afnemen. De werkgeversorganisatie WENb en de bonden Abvakabo FNV, CNV Publieke Zaak en VMHP-N gaan samen een plan bedenken om de afname van de werkgelegenheid op te vangen. De werkgelegenheid daalt de komende jaren door efficiencyverbeteringen in de sector. Bovendien komt werk dat nodig was voor de liberalisering van de energiemarkt te vervallen door de voltooiing daarvan. Om overbodige werknemers goed te begeleiden naar een baan buiten de energiesector, storten de energiebedrijven de komende vijf jaar ongeveer € 10 miljoen extra in een speciaal opleidingsfonds. De sector biedt nu nog werk aan 28.000 mensen.

De commissie Kist, o.l.v. voormalig NMa-voorzitter Anne Willem Kist, die eind maart haar steun uitsprak voor de omstreden Splitsingswet, stuit op grote kritiek van energiebedrijven Essent, Nuon, Eneco en Delta. Half april publiceerden deze bedrijven een dossier waarin ze kritiek leveren op het rapport van de commissie. De conclusie zou niet met argumenten en cijfermateriaal zijn onderbouwd, het rapport schiet fundamenteel tekort en de theoretische beweringen gaan voor de Nederlandse praktijk niet op. Volgens de commissie Kist levert splitsing en privatisering van de energiebedrijven een netto welvaartseffect op van maximaal € 1,5 miljard, en schat het effect van een splitsing zonder privatisering op ruim € 1 miljard. De Tweede Kamer stemt binnenkort waarschijnlijk vóór de Splitsingswet. De betrokken energiebedrijven voeren echter een felle lobby tegen dit voorstel en vinden dat de Tweede Kamer geen genoeg moet nemen met het rapport.

Een ruime meerderheid van de Tweede Kamer steunt het splitsingsvoorstel van EZ-minister Brinkhorst, zo blijkt uit het half april gevoerde debat over de splitsingswet in de Tweede Kamer. De Kamer uitte wel haar bezorgdheid over snelle privatisering van de eenmaal gesplitste commerciële bedrijfsonderdelen. Vooral CDA, PvdA en Groen Links willen grip blijven houden op de energieproductiesector, en voorkomen dat de relatief kleine Nederlandse bedrijven op korte termijn worden overgenomen door buitenlandse giganten. Het debat over de splitsing van energiebedrijven zal eind april nog worden voortgezet en pas daarna zal de Tweede Kamer stemmen.

Vlak voor de behandeling van de Splitsingswet in juli in de Eerste Kamer, moet EZ-minister Brinkhorst het veld ruimen omdat het kabinet demissionair lijkt te worden en kan hij de afhandeling van dit omvangrijke dossier niet meemaken. De mede door hem ontworpen Splitsingswet is voor de energiesector een moeilijk te verteren onderwerp hoewel er wel degelijk ook grote voorstanders van deze wet zijn. In maart 2004 kwam Brinkhorst met het plan om de energiebedrijven op te splitsen in een netwerkgedeelte en een commercieel deel. Het verzet van bedrijven als Nuon, Essent, Eneco en Delta was, en is nog steeds, heftig en de lobbycampagne tegen het plan was ongekend hard. Het voorstel werd in april van dit jaar door de Tweede Kamer aangenomen. De Eerste Kamer zou er later dit jaar over stemmen, maar het is onzeker of dat doorgang kan vinden. Eén van zijn eerste daden na zijn aantreden in mei 2003 was het uitstellen van de vrijmaking van de energiemarkten voor consumenten naar 1 juli 2004. Niet lang daarna kwam Brinkhorst met de Implementatie en Interventiewet (I&I-wet). In die wet werd onder meer het toezicht op de energiesector geregeld. Verder is onder leiding van Brinkhorst de Gasunie gesplitst in een leveringsdeel en een transportpoot. Brinkhorst heeft twee keer de energiebedrijven ter verantwoording ge-

roepen op momenten dat een en ander dreigde mis te gaan: in 2003 aan de vooravond van de opening van de markten waarin hij de bedrijven liet beloven om er geen chaos van te maken, en in januari 2005 toen bleek dat de bedrijven grote administratieve achterstanden hadden die z.s.m. moesten worden opgelost.

Begin juni publiceert SEO Economisch Onderzoek een rapport met de resultaten van een in opdracht van Eneco uitgevoerde [maatschappelijke kosten-batenanalyse](#) van het splitsingsvoorstel van de recent afgetreden minister van Economische Zaken Brinkhorst. In deze studie plaatst SEO diverse kritische kanttekeningen bij de door het CPB gemaakte kwantitatieve verkenning van de kosten en baten van de splitsing. Een van de kritiekpunten van SEO is dat ze de resultaten van het CPB niet heeft kunnen reproduceren. Alleen als de baten aan de bovenkant van de bandbreedte én de kosten aan de onderkant van de bandbreedte liggen dan kan het wetsvoorstel de maatschappelijke welvaart vergroten, mits de negatieve (en sterk betwiste) kostenpost met betrekking tot de afkoopsommen van de Cross Border Leases (CBL) niet toch erg hoog blijkt te zijn. In de berekeningen is deze CBL-post niet in geld uitgedrukt (op nul gezet). De analyse van welvaartseffecten van het splitsingsvoorstel gaat gepaard met onzekerheid. Om rekening te houden met de onzekerheid rond de inschatting van de baten en kosten zijn drie scenario's onderscheiden: een waarschijnlijk scenario (de meest waarschijnlijke kosten en baten), een positief scenario (de kosten zijn dan laag, of de baten zijn hoog) en een negatief scenario (de kosten zijn dan hoog, of de baten zijn laag). Het maatschappelijk rendement varieert sterk tussen deze drie scenario's. Uit gevoeligheidsanalyses blijkt dat de meeste aannames kunnen worden gewijzigd zonder gevolgen voor de conclusies in termen van de netto welvaartseffecten. Hierdoor zijn de resultaten robuust te noemen. Om het splitsingsbeleid te onderbouwen, dienen verschillende beleidsopties in ogenschouw te worden genomen. Bij het in beeld brengen van de verschillende beleidsopties zijn de verschillende doelen van het wetsvoorstel uiteengezet in (1) de splitsing, (2) de overdracht van het beheer van een deel van de netten aan TenneT, (3) de mogelijkheid van privatisering en (4) het creëren van een vette netbeheerder (een netbeheerder die taken zelf uitvoert in plaats van ze uit te besteden aan andere partijen, met name binnen de holding). Er zijn negen beleidsopties doorgerekend. Als specifiek wordt gekeken naar de welvaartseffecten van splitsing kijken, kan men constateren dat de kosten van splitsing de baten waarschijnlijk met zo'n miljard euro overtreffen. Afhankelijk van het beleidsoptief is het netto welvaartsverlies tussen de ongeveer € 0,7 en 1,3 miljard. In het positieve scenario is er een netto welvaartsvoordeel van tussen de circa € 1 en € 3 miljard. In het negatieve scenario zijn de kosten van splitsing tegen de € 5 miljard. De CBL claims zijn hierbij nog niet meegenomen. Enkele kosten- en batenposten domineren de analyse. De baten van splitsing bestaan vooral uit meer marktwerking op de groothandelsmarkt en efficiëntere netbeheerders. De kosten bestaan vooral uit de structurele reorganisatiekosten. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft een [notitie](#) uitgebracht als reactie op de SEO-studie om uit te leggen hoe het CPB tot hun eerdere conclusies zijn gekomen en hoe ze geïnterpreteerd moeten worden.

De Eerste Kamer neemt half oktober een motie aan die de regering oproept de splitsingsartikelen niet in werking te laten treden. De motie werd gesteund door alle partijen, behalve de SP, en EZ-minister Wijn stemde hierin toe. De motie stelt dat de regering pas kan beslissen om de artikelen in werking te laten treden als er op Europees niveau een splitsingswet is aangenomen. Een andere reden voor de regering om de splitsing te effectueren is als het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar komt.

Als de minister de splitsing op enig moment in de toekomst in werking wil laten treden dan moet hij eerst met beide Kamers van het parlement overleggen. Bovendien moet de regering één keer per jaar, te beginnen op 1 november 2007, informatie overleggen over de stand van zaken in energieland en over de bevindingen van toezichthouder DTe. Volgens Wijn is nu duidelijk vastgelegd dat de netten in overheidshanden moeten blijven, dat zij geen buitenlandse activiteiten mogen ondernemen die een risico opleveren voor de netten, en dat iedereen onder gelijke voorwaarden toegang krijgt tot de netten. Niet iedereen is even enthousiast over het gesloten compromis, bijvoorbeeld werkgeversverenigingen MKB-Nederland en Metaalunie (te weinig aetherheid voor investeerders), de glastuinbouw (onduidelijkheid over tarieven voor netgebruik en gaslevering). De energiebedrijven zijn wel tevreden met de wijzigingen in de splitsingswet (voor iedereen in Noordwest-Europa dezelfde spelregels, keuzemogelijkheid om te splitsen of niet). Ook de aandeelhouders (gemeenten, provincies) en de werknemers van de energiebedrijven, verenigd in het platform van ondernemingsraden LME, zijn gelukkig met de uitkomst. TenneT juicht het toe dat de energiebedrijven de hoogspanningsnetten tot 110 kV moeten overdragen aan de landelijk netwerkbeheerder. DTe blijft echter kritisch en doet sinds de zomer uitgebreid onderzoek naar kruissubsidies bij de energiebedrijven. Als de DTe kruissubsidies vaststelt, moeten de energiebedrijven wel tot splitsing overgaan.

EZ-minister Wijn voelt zich in zijn beleid om energiebedrijven te splitsen gesteund door voorzitter Barroso van de Europese Commissie. De Eerste Kamer stemde onlangs in met het Splitsingswet voorstel om energiebedrijven, als die onvoldoende meewerken aan eerlijke concurrentie, op te splitsen in een publiek netwerkbedrijf en een commercieel leveringsbedrijf. Het is aan toezichthouder DTe om te beoordelen of de bedrijven zich aan de spelregels houden. Eerder kondigde Barroso al aan met nieuwe voorstellen te komen over ontvlechting van energiebedrijven en toezicht daarop.

Energiebeurzen

APX

De verhandelde volumes bij gas- en de elektriciteitsplatforms van de APX Group vertegenwoordigden in 2005 149 TWh. Dat is een toename van 18 % in vergelijking met 2004. De Nederlandse APX spotmarkt had een recordjaar met een totaalvolume van 16,05 TWh; een toename van 19,8 %. Het Britse stroomhandelsplatform UKPX zag een toename van 23 %; een totaal van 8,76 TWh werd verhandeld in 2005. APX Gas UK zag een totaal volume van 123,8 TWh, dat is 16,8 % meer dan het jaar ervoor. Sinds de start in februari 2005 hebben de continentale gasbeurzen APX Gas NL en APX Gas Zee een regelmatige ontwikkeling laten zien met 196 handelstransacties, goed voor 271,8 GWh (9,3 miljoen therms) op de TTF en 18 transacties met een totaal volume van 50,6 GWh (1,7 miljoen therms) op het Zeebruggeplatform van de APX. De winst van de energiebeurzen over 2005 is € 2,4 miljoen. Dat is een stijging van 700% ten opzichte van 2004. APX is eigendom van de netbeheerders Gasunie (gastransportnet) en TenneT (hoogspanningsnet) en daarmee volledig in staatshanden.

TenneT houdt 1 september aan als verwachte startdatum voor de koppeling van de Nederlandse, Belgische en Franse elektriciteitsbeurzen. Zo blijkt uit een brief die eind april aan de DTe is verstuurd. In de brief wordt ingegaan op de achtergronden van het

verzoek om de Elektriciteitswet zo aan te passen dat de impliciete veiling van interconnectorcapaciteit mogelijk wordt gemaakt. In de huidige planning gaan de drie partners er volgens Tennet vanuit dat de start van de Belgische elektriciteitsbeurs-in-oprichting Belpex en daarmee de marktkoppeling per 1 september plaats kan vinden. De netbeheerders en beurzen in Nederland, België en Frankrijk zijn bovendien in gesprek met hun collega's in Scandinavië met het doel om die ook mee te laten doen aan de marktkoppeling na het gereedkomen van de NorNed-kabel.

Per 5 juli gaan de Nederlandse termijnbeurs Endex en de Duitse energiebeurs EEX samenwerken. Door de samenwerking kunnen Nederlandse gashandelaren vanaf 1 oktober hun transacties laten 'clearen' (bij handel op de beurs zijn de risico's van bijvoorbeeld geen levering of geen betaling afgedekt). Het 'clearen' zal gebeuren door het European Commodity Clearing (ECC), opgericht door de EEX en gevestigd in Leipzig. Nu nog kunnen alleen elektriciteitshandelaren hun transacties op Endex laten clearen door het London Clearing House. De beurzen gaan ook op andere gebieden samenwerken.

EZ-minister Wijn zegt eind augustus de Tweede Kamer toe dat hij Gasunie Trade & Supply - inmiddels GasTerra geheten - gaat verplichten om gas aan te bieden via de energiebeurs APX. Volgens het Tweede Kamerlid Crone (PvdA) functioneert de aardgasmarkt niet goed omdat er te weinig aanbieders actief zijn. De gaswet geeft de minister de bevoegdheid om per AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) voor te schrijven hoe gasbedrijven gas aanbieden. Die regeling is destijds in de wet opgenomen in het geval de marktwerking niet van de grond komt. De Consumentenbond en tuinbouworganisaties hebben onlangs nog geklaagd over de hoge gasprijzen, die zouden zijn veroorzaakt door slechte marktwerking. Zij hebben de Nederlandse Mededingingsautoriteit toen gevraagd een onderzoek in te stellen.

De APX Group meldt begin september dat de intraday-handel en stripmarkten van start zijn gegaan. Een intraday-markt werkt op kwartierbasis. Tegelijkertijd wordt het mogelijk om stroomcontracten tot aan twee dagen vooruit te verhandelen, door de introductie van een serie zogeheten 'strip'-producten. Strips zijn gestandaardiseerde pakketten van achtereenvolgende uren leverbare elektriciteit. De strips die de APX gaat aanbieden zijn die voor basislast (24 uur), piekuren (van 7 tot 11 uur overdag), superpiek (van 8 tot 8 uur overdag) en offpeak (van 11 's avonds tot 7 uur 's ochtends). De strips kunnen worden verhandeld tot twee dagen voor levering. De datum voor de lancering van de intraday-markt valt samen met de marktkoppeling van APX, Powernext en Belpex. Met de uitbreiding van de diensten wil APX tegemoet komen aan de behoefte van met name industriële eindverbruikers, gecombineerde warmte- en krachtcentrales en andere kleinere spelers in de Nederlandse groothandelsmarkt.

De APX Group heeft een sterk derde kwartaal doorgemaakt. De stroombeurs APX Power NL bereikte een recordvolume van 4.366 GWh. Dat is 15% meer dan in het derde kwartaal van 2005. APX Gas NL verhandelde in het derde kwartaal 38,1 GWh op het TTF (Title Transfer Facility). Op de 'intraday' handel van APX Power NL zijn, sinds de start op 14 september, 176 deals voor in totaal 6.958 MWh tot stand gekomen. Ondertussen ligt dat aantal op 309. Op de Londense APX-stroombeurs ging voor 2.449 GWh om. Dat is 22% meer dan dezelfde periode in 2005. APX Gas UK kende een handelsvolume van 35.516 GWh, een groei van 21%. De APX kent nu 120 leden uit 14 verschillende landen. APX Power NL telt inmiddels 47 leden. Met het 'Euro-

light trading platform' is een sneller en gebruiksvriendelijker handelssysteem geïntroduceerd.

Eind oktober maken de energiebeurzen en netbeheerders van België, Frankrijk en Nederland bekend dat de markten voor de handel in elektriciteit aan elkaar worden gekoppeld. De marktkoppeling is goedgekeurd door de nationale toezichthouders. De koppeling van de Nederlandse energiebeurs APX, het Belgische Belpex en het Franse Powernext, die op 21 november zijn beslag krijgt, zal zorgen voor een geïntegreerde elektriciteitsmarkt met dezelfde prijs. De elektriciteitsnetten van de drie landen moeten daarvoor wel voldoende stroom aan elkaar kunnen doorgeven. De koppeling heeft als gevolg dat vragers en aanbieders van elektriciteit uit verschillende landen op hun eigen energiebeurs zaken kunnen doen. Op die manier kan een klant altijd tegen de laagste prijs stroom kopen. Het gaat om groothandelsactiviteiten. Overigens blijven de drie energiebeurzen als juridisch afzonderlijke markten bestaan.

Twee weken na de start, publiceert APX de eerste resultaten. De implementatie van marktkoppeling is volgens de APX succesvol verlopen. Volgens de APX is de benutting van de interconnectiecapaciteit tussen Nederland en België sterk verbeterd. Dit blijkt uit een grafiek die de benutting voor en na invoering van marktkoppeling weergeeft. Het gebruik van de capaciteit die op dagbasis beschikbaar is, wordt geoptimaliseerd. Bij congestie is er 100% benutting, als er geen congestie is zijn de marktprijzen op de beurzen gelijk. In de periode van twee weken waren de spotprijzen in Nederland en België gedurende 76% van de uren gelijk. Gedurende 47% van de tijd waren de spotprijzen in het gehele gebied van Frankrijk, België en Nederland gelijk. Uit een grafiek met de prijsniveaus van de afgelopen twee weken, blijkt dat prijzen in de drie landen convergeren.

Vanaf januari 2007 gaat de landelijk netbeheerder Gas Transport Services (GTS) gas inkopen en verkopen op de 'day-ahead' markt van APX Gas NL. Doel is het handhaven van de balans in het gastransportnetwerk. Voor een goed functionerend transportnetwerk heeft GTS een grote behoefte aan flexibiliteit. Naast gasopslagfaciliteiten en leveringscontracten biedt in- of verkopen die benodigde handelingsvrijheid. Als handelspartij op de APX Gas kan GTS op een transparante en non-discriminatoire wijze op de markt opereren. GTS overweegt ook op de 'within-day' markt (levering op dezelfde dag) van de APX Gas NL te gaan handelen. De beurs zelf verwelkomt de extra liquiditeit en stelt dat de toetreding van GTS het vertrouwen van de markt in de beurs vergroot. De APX Gas NL telt nu 19 leden, uit 8 verschillende landen, variërend van internationale (verticaal geïntegreerde) energieondernemingen, traditionele nationale energiebedrijven, handelsbedrijven en financiële instituties. APX Gas NL is gestart op 3 februari 2005.

Endex

Volgens een persbericht van Endex in januari is in 2005 53 TWh verhandeld aan Nederlandse elektriciteitsfutures en Belgische forwards bij de in Amsterdam gevestigde Endex Futures Exchange. De beurs kende een totale omzet van 106 TWh voor het hele jaar, gelijk verdeeld over futures en clearing services. Per 14 oktober 2005 biedt de beurs ook Belgische forwards met fysieke levering, alhoewel de liquiditeit van het product beperkt was tot 1 TWh. De OTC clearing service (OTC staat voor Over The

Counter) van de Endex bestaat vanaf 2003; het totaal aantal transacties afgehandeld door Endex steeg van 350 in 2003 naar meer dan 5000 in 2005.

E.ON Benelux en KPN zijn in juni toegetreden als nieuwe handelspartijen tot Endex. E.ON Benelux gaat Nederlandse futures, Belgische forwards en TTF (Title Transfer Facility) gasforwards verhandelen. KPN is toegetreden om elektriciteit te kopen of te clearen (afdekken van risico's voor het niet leveren van gas) via Endex. De termijnbeurs telt op dit moment 22 handelspartijen, en nog eens vijf partijen zitten in het proces om toe te treden. Tevens zijn deze week Bergen Energi en Energie Data Maatschappij toegetreden als uitvoerende brokers.

De Nederlandse termijnbeurs Endex en de Duitse beurs EEX gaan samenwerken, zo maken beide beurzen in juni bekend. Door de samenwerking kunnen Nederlandse gashandelaren vanaf 1 oktober hun transacties laten clearen. Clearen betekent dat bij handel op de beurs de risico's van bijvoorbeeld geen levering of geen betaling zijn afgedekt. Het clearen zal gebeuren door European Commodity Clearing (ECC), het clearing huis dat is opgericht door de EEX en gevestigd in Leipzig. Nu nog kunnen alleen elektriciteitshandelaren hun transacties op Endex laten clearen door het Londen Clearing House. De beurzen gaan ook op andere gebieden samenwerken.

Begin augustus wordt bekend meldt ENDEX dat het Noorse olie- en gasbedrijf Statoil ASA is toegelaten als handelspartner. Statoil heeft nu het recht om Nederlandse stroom 'futures' op de beurs te verhandelen en het bedrijf kan ook zijn OTC (Over The Counter) transacties registreren voor 'clearing'. In juli dit jaar is op de ENDEX 11,4 TWh verhandeld. De Nederlandse stroommarkt was goed voor 9,4 TWh, waarvan 7,1 TWh via de OTC clearing afgewerkt werd. Belgische stroom 'forwards' totaliseerden op 233 GWh ('non-cleared') en 1,8 TWh ging in TTF (Title Transfer Facility) gas 'forwards' ('non-cleared'). De ENDEX verwerkte in juli 418 transacties. De 'open interest' in Nederlandse stroom was op 31 juli 23,6 TWh (getal dat aangeeft hoeveel 'long'-posities, of 'short'-posities, op een bepaald moment openstaan. Het aantal uitstaande contracten kan worden beschouwd als een graadmeter voor liquiditeit). De ENDEX Futures beurs telt nu 26 deelnemers.

Volgend op de in juni aangekondigde samenwerking tussen de EEX (European Energy Exchange in Leipzig) en de ENDEX (European Energy Derivatives Exchange in Amsterdam), biedt de ENDEX vanaf oktober ook 'clearing' diensten voor Nederlandse TTF (Title Transfer Facility) gas contracten. De TTF gas 'futures' contracten worden ge-'cleared' via de European Commodity Clearing (ECC), het 'clearing house' van de EEX in Leipzig. Het eerste contract werd ge-'cleared' in de ochtend van 20 oktober. Voorheen konden niet ge-'cleared' TTF gascontracten via de 'futures exchange' verhandeld worden.

Koelwaterproblemen

Begin juli heeft TenneT fase 1 van het stappenplan koelwaterbeperkingen aangekondigd waardoor de reservecapaciteit wordt beperkt tussen de 700 en 1400 MW. Vanwege de hoge buitentemperatuur mogen energiebedrijven minder koelwater lozen op het oppervlaktewater. Tegelijkertijd stijgt met de hoge temperatuur de vraag naar stroom doordat veel koelapparaten voluit aan staan. Ook blijkt de invoer van elektriciteit vanuit België beperkt door onderhoudswerkzaamheden aan de Franse grens. Het

KNMI verwacht voor de komende dagen aanhoudend zomers weer met temperaturen rond de 25 graden. Het oppervlaktewater rond een centrale mag niet warmer worden dan 30°C. Pas als fase 2 wordt afgekondigd, ontstaan er echt grote problemen.

Begin augustus koelt het rivierwater al weer af en beschikken de elektriciteitscentrales voorlopig weer over voldoende reservevermogen. Netbeheerder TenneT kondigt daarom fase 0 nadat eerst nog fase 1 gold. Ook het elektriciteitsverbruik daalt in verband met de vakantie. De koelwaterproblemen voor de elektriciteitscentrales zijn echter nog niet definitief voorbij. De weersverwachtingen duiden op een warm en droog augustus.

De Christian Science Monitor (CSM) meldt in augustus dat hete zomers in de komende jaren een steeds groter probleem worden voor kerncentrales in Europa. De hoge en stijgende temperatuur van de Europese zomers zorgt voor een niveaudaling van de meren die kerncentrales gebruiken om de reactors te koelen. Vorige maand moesten daarom in Frankrijk, Duitsland, Spanje en Zweden al kerncentrales worden stilgelegd. De verdere opwarming van de aarde zal de problemen de komende jaren waarschijnlijk verergeren, zo stelt de CSM. Desondanks groeit de steun voor nucleaire energie bij het grote publiek omdat men gelooft dat kernenergie juist goed is nu de aarde opwarmt.

Particuliere stroomnetten

In juni blijkt volgens de energietoezichthouder DTe dat in Nederland steeds meer particuliere stroomnetten worden gebouwd. De opmars van het particulier netbeheer is een gevolg van bepalingen in de Elektriciteitswet uit 1998. In speciale gevallen (zoals voor Schiphol en de NS) moet voor netbeheer een ontheffing worden aangevraagd bij DTe. De publieke netbeheerders zien de opkomst van particuliere netten echter met lede ogen aan. Volgens een vertegenwoordiger van netbeheerder Continuum is het nooit de bedoeling geweest van de Elektriciteitswet om concurrentie in de sector te stimuleren en wordt verbaasd gereageerd op bijvoorbeeld de ontheffing voor Schiphol. De DTe merkt echter dat er behoefte bestaat aan ontheffingen voor nieuw aan te leggen netten.

Rol DTe en NMa

Administratieve problemen

Na Essent, Eneco, Nuon, Greenchoice en Delta heeft nu ook energieleverancier Oxxio de achterstanden in het versturen van eindafrekeningen weggewerkt. Dit concludeert de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) in maart op basis van recent uitgevoerde controles en afgelegde bedrijfsbezoeken. Hiermee heeft Oxxio voldaan aan de last onder dwangsom die de NMa begin dit jaar aan Oxxio heeft opgelegd. De NMa droeg Oxxio op er voor te zorgen dat de achterstanden met eindfacturen, die worden verstuurd als consumenten verhuizen of overstappen, uiterlijk op 1 februari 2006 te hebben weggewerkt.

Begin mei publiceert de NMa de scorekaart waarin per kwartaal de prestaties van energiebedrijven voor hun klanten kunnen worden vastgelegd. Het percentage tijdig verstuurd rekeningen na een overstap (switch) naar een andere leverancier is nage-

noeg gelijk gebleven. Ook het percentage tijdig verstuurde jaarafrekeningen is stabiel gebleven. Als uitgangspunt hanteerde de NMa de consumentenaanvragen voor verhuizingen of switches in de maand december 2005. Naast de scorekaart voor energieleveranciers publiceert de toezichthouder voortaan ook een prestatieoverzicht dat inzicht geeft in de tijdigheid waarmee netbeheerders factureren, hoewel consumenten geen keuze kunnen maken voor een netbeheerder i.t.t. een energieleverancier.

Uit de driemaandelijke scorekaart die de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) eind juli publiceerde, blijkt dat energiebedrijven in het tweede kwartaal hun rekeningen beter op tijd verstuurden dan in het eerste kwartaal van 2006. De scorekaart bestaat uit twee prestatieoverzichten die de consument inzicht geven in de tijdigheid waarmee energieleveranciers en netbeheerders rekeningen versturen, bijvoorbeeld na een verhuizing of een verandering van leverancier. In het eerste kwartaal constateerde de NMa op dit vlak nog een mindere prestatie als gevolg van de invoering van nieuwe automatiseringssystemen bij een aantal leveranciers. Ook de netbeheerders leveren betere prestaties in het tijdig versturen van rekeningen als gevolg van een verhuizing. De uitdaging voor de netbeheerders ligt de komende periode op het vlak van het tijdig versturen van meterstanden naar leveranciers, met name bij verhuizingen.

Beleidsagenda

11 januari komt de beleidsagenda van de NMa (waarvan DTe onderdeel is) uit. Energietoezichthouder DTe zal blijven streven naar meer transparantie en liquiditeit in de energiemarkt en zet daarmee in hoofdlijnen zijn beleid voort. Wel wordt de doelgroep specifieker omschreven als de Noordwest-Europese markt (en daarmee de Nederlandse groothandelsmarkt). Deze moet zich verder ontwikkelen door integratie tussen de markten van Nederland, België en Frankrijk. De allocatie en beprijzing van grensoverschrijdende transportcapaciteit speelt hierin een belangrijke rol, maar ook een harmonisatie van de regelgeving tussen de landen. Hiertoe kunnen aanpassing van secundaire regelgeving nodig zijn (zoals de Technische Codes), maar ook wetsaanpassingen. Naast België en Frankrijk wil DTe ook Duitsland en Scandinavië bij de marktintegratie betrekken. Scandinavië is van belang gezien de aanleg van de NorNed-kabel. De DTe ziet het versterken van het vertrouwen in de werking van de markt als belangrijk doel in 2006. Een instrument hiertoe is de opzet van een informatieloket, waarin ook de in oprichting zijnde Consumentenautoriteit wordt betrokken. Verder wil DTe de positie van consumenten op de energiemarkt versterken door extra te letten op de afhandeling van administratieve processen door de energiebedrijven. In de loop van 2006 zal de NMa de Elektriciteits- en Gaswet evalueren; hierover zal in 2006 een nadere consultatie plaatsvinden.

Naar aanleiding van een evaluatie wil de toezichthouder DTe meer bevoegdheden van EZ-minister Wijn en daarmee nieuwkomers op de retailmarkt betere kansen te geven op de groothandelsmarkt voor gas. Nieuwkomers zijn volgens de DTe nu in het nadeel bij de inkoop van gas, onder andere door de garanties die GasTerra vraagt. Energiebedrijven hebben weliswaar kansen om gas in te kopen buiten GasTerra om, maar daar ziet DTe ook problemen. Gas vanuit het buitenland moet worden omgezet van hoog- naar laagcalorisch gas. DTe vindt dat de kosten van de conversie bij de prijs van aankoop en transport inbegrepen moet zijn.

Boetes

De NMa maakt begin juni bekend dat 69 ondernemingen in de sector kabel- en leidingwerken voor ruim € 11 miljoen boetes hebben gekregen voor overtreding van de Mededingingswet. De betrokken kabel- en leidingenleggers hebben in de periode van 1 januari 1998 tot eind 2001 overleg gevoerd op aanbestedingen van kabel- en leidingwerken. Het overlegcircuit was erop gericht de opdrachten onderling te verdelen en het inschrijfgedrag af te stemmen. Via deze kabels en leidingen worden onder meer gassen en elektriciteit getransporteerd. Daarnaast plaatsen of vervangen deze ondernemingen ook meters, zoals water-, gas- en elektriciteitsmeters. Tijdens de sanctieoplegging is gebruik gemaakt van bewijsmateriaal dat door 22 ondernemingen in de sector aan de NMa is overhandigd in het kader van een clementieverzoek. De ondernemingen moeten de opgelegde boetes binnen dertien weken betalen. Inmiddels is reeds voor ruim € 11 miljoen van de boetes betaald, dan wel gegarandeerd.

Elektriciteitsmarkt

Op 7 november 2006 heeft het regionale coördinatie comité (RCC) van het 'Central West Electricity Regional Energy Market (CWE REM)', een samenwerking van de toezichthouders op de energiesector uit Nederland, België, Frankrijk, Luxemburg en Duitsland, een wensenlijst gepubliceerd voor het verbeteren van de transparantie op de groothandelsmarkten voor elektriciteit. Het blijkt dat die transparantie nog veel te wensen overlaat. De toezichthouders uit de vijf landen geven aan wat er volgens hen en volgens marktpartijen allemaal zou moeten gebeuren op het gebied van transparantie en informatievoorziening op de vijf groothandelsmarkten. Enkele doelen zijn al gehaald, maar veel zaken zijn ook in verschillende landen (of soms alle vijf) nog niet gerealiseerd. Vooral op het gebied van informatie over de (verwachte) productie van elektriciteit en de beschikbaarheid van het netwerk kan het beter. De marktpartijen worden uitgenodigd om - voor half januari 2007 - te reageren op de gesignaleerde pijnpunten en de aangegeven prioriteiten.

Evaluatie wetgeving

De Nederlandse Mededingingsautoriteit voert periodiek een wettelijk vastgelegde evaluatie uit van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. In juni zal NMa-DTe rapporteren aan de EZ-minister Brinkhorst, die op zijn beurt de Kamer zal inlichten over de resultaten. De belangrijkste evaluatievragen zijn: 1. Zijn de beoogde doelen van de wetten gerealiseerd?; 2. Welke bijdrage hebben de wetten geleverd aan het realiseren van deze doelen?; 3. Wat zijn de baten en de lasten als gevolg van die wetten?; en 4. Welke overige effecten hebben de wetten teweeggebracht? Om de evaluatie onafhankelijk en goed uit te voeren, stelt de NMa marktpartijen in de gelegenheid om te reageren op een conceptkader voor de evaluatie, waarin de werkwijze en onderdelen van de evaluatie worden omschreven.

Gascodes

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) publiceert eind juni het eerste deel van de Gascodes, die zijn gebaseerd op de Gaswet. Hierin staan regels hoe de gasnetbeheerders zich naar elkaar en naar hun afnemers op de markt dienen te gedragen. Ook bevat de code regels over de leveringszekerheid van gas, bijvoorbeeld dat op

koude dagen kleinverbruikers verzekerd zijn van de levering van gas. Tevens zijn regels opgesteld die aangeven hoe de landelijke netbeheerder met de regionale netbeheerders dient samen te werken als de gasleverancier van een particuliere klant failliet mocht gaan. Ook voor marktpartijen zijn belangrijke stappen gezet. De introductie van een nieuw balanceringsregime maakt dat 'shippers' efficiënter gas door het landelijke netwerk kunnen transporteren. Daarnaast zijn afspraken gemaakt waarmee de eindafrekening sneller bij de eindverbruiker terecht komt. Bovendien wordt de marktwerking op de Nederlandse gasmarkt verbeterd door de capaciteit van kwaliteitsconversie op een transparante manier te verdelen op basis van 'wie het eerst komt, het eerst maalt'. Het tweede deel van de Gascode ligt nog voor goedkeuring bij de Europese Commissie. De NMa verwacht deze in december 2006 te kunnen vaststellen.

Gasmarkt

De Directie Toezicht Energie (DTe), onderdeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), concludeert half september in de jaarlijkse monitor groothandelsmarkt gas dat er ten opzichte van 2004 de nodige voortgang is geboekt. Toch functioneert de markt nog niet goed genoeg. Sommige eerder gesignaleerde knelpunten zijn nog steeds niet opgelost, en op een aantal terreinen dreigt een verslechtering als er geen maatregelen worden genomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de beschikbaarheid van importcapaciteit van gas. Er is op drie belangrijke fronten progressie geboekt. Ten eerste worden de kosten van kwaliteitsconversie nu voor 50% doorberekend in de transporttarieven. Kwaliteitsconversie is het omzetten van gas met hoogcalorische waarde naar laagcalorische waarde voor onder meer huishoudens. Nederland heeft met het Groningenveld ook een natuurlijke bron van laagcalorisch gas, maar deze is niet voor alle marktpartijen toegankelijk. Door de kosten te verdelen ontstaat een gelijk speelveld tussen partijen met en zonder directe toegang tot laagcalorisch gas. Dit versterkt de concurrentie op de laagcalorische markt, ten behoeve van de consument. Ten tweede is marktwerking gestimuleerd doordat niet alleen marktpartijen maar ook GTS flexibiliteitsdiensten aanbiedt sinds 1 januari 2006. Zo zijn marktpartijen beter in staat om op ieder moment vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Als laatste verbetering noemt DTe het recent ingevoerde balanceringsregime. Alle marktpartijen kunnen nu beter gebruik maken van de mogelijkheden van het landelijke transportnet, terwijl de kosten om dit net in balans te houden zoveel mogelijk worden beperkt. Naast deze vooruitgang, constateert DTe verder een aantal knelpunten dat tot hoge toetredingsdrempels leidt voor nieuwkomers op de groothandelsmarkt voor gas en daardoor marktwerking belemmert: (a) De handel in met name laagcalorisch gas op marktplaats TTF blijft achter. Het laagcalorisch gas, geproduceerd uit het Groningenveld wordt er niet aangeboden en juist dit gas is belangrijk voor de Nederlandse consument. Bovendien moet de handel in hoogcalorisch gas nog verder gestimuleerd worden; (b) Er is een contractueel tekort aan capaciteit om gas te importeren. En DTe heeft zorgen over een fysiek tekort alhoewel GTS uitbreiding van de importcapaciteit voorbereidt; (c) Beschikbaarheid van kwaliteitsconversie is onvoldoende. Dit is vooral voor nieuwe gasaanbieders van belang om laagcalorisch gas te kunnen leveren aan de consument. De jaarlijkse monitor wordt gebruikt om samen met marktpartijen prioriteiten en acties ter verbetering van de marktwerking te definiëren. De NMa gaat in samenspraak met de sector aanbevelingen opstellen om de gesignaleerde knelpunten aan te pakken.

Gasunie

Tijdens de presentatie van de 2005 jaarcijfers van de Nederlandse Gasunie in mei bekritiseert de directeur van de Gasunie het nieuwe reguleringsmodel van de NMa voor de Gasunie. Volgens hem leidt het model tot een vertraging in de uitbreiding van het gasnetwerk. Dit is niet goed voor de klanten, want die vragen om die uitbreiding en het is niet goed voor de werking van de markt. Het strookt ook niet met het doel van een goede voorzieningszekerheid in Nederland en het leidt tot minder inkomsten voor de staat. De Nederlandse Gasunie heeft in 2005 een omzet van € 1,28 miljard gerealiseerd, tegen € 1,42 miljard in 2004. De winst bedroeg € 432 miljoen en komt geheel ten goede aan de eigenaar van de Gasunie: de Nederlandse staat. Met de investeringen voor de komende jaren is een bedrag van € 1-1,5 miljard gemoeid. De Gasunie wil met name de verbinding tussen Noordoost-Groningen en Zeebrugge versterken. In aanvulling op de versterking van de aardgasleidingen tussen Groningen en de nog aan te leggen Balgzand Bacton Line (BBL) moet dit leiden tot de 'gasronde'.

Gedragscode

De energiesector en de NMa hebben een vrijwillige gedragscode voor klantenwerving opgesteld, die half juni openbaar is gemaakt. Energiebedrijven mogen volgens de code geen misleidende informatie over concurrenten verspreiden en moeten klanten schriftelijk wijzen op de bedenktijd van zeven dagen. Ook voorziet de regeling in een klachtenprocedure. Volgens de NMa wordt het vertrouwen in de energiemarkt door misleidende en oneerlijke wervingspraktijken ernstig verstoord. De leden van EnergieNed, waarbij het merendeel van de Nederlandse energiebedrijven is aangesloten, zijn van plan de code voor de inwerkingtreding op 1 september te ondertekenen. In oktober 2005 riep de DTe (inmiddels onderdeel van de NMa) de energiebedrijven op met een gedragscode te komen. De code is vrijwillig maar de NMa kijkt met extra belangstelling naar bedrijven die de code niet ondertekenen.

Marktkoppeling

Eind oktober kondigen de drie toezichthouders CRE (België), CREG (Frankrijk) en DTe (onderdeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit NMa) aan dat de implementatie van marktkoppeling kan worden verwezenlijkt. Marktkoppeling is een nieuw marktmechanisme waarmee grensoverschrijdende capaciteit een dag vooruit tussen de drie landen kan worden toegewezen. Dit mechanisme is een impliciete dagveiling van capaciteit tussen de groothandelsmarkten elektriciteit van België, Frankrijk en Nederland. Naast de introductie van marktkoppeling zijn de drie landelijke netbeheerders en elektriciteitsbeurzen het volgende overeengekomen: (a) Publicatie van indicatoren met betrekking tot het functioneren van het marktkoppeling algoritme; (b) Het wijzigen, uiterlijk per 1 januari 2007, van de regels die gelden voor de expliciete veiling op de Belgisch-Nederlandse grens. Deze wijziging heeft tot doel de mate van zekerheid van genomineerde transporten tussen de drie landen te harmoniseren; (c) De invoering van een eenvoudige en transparante back-up procedure; (d) Elektriciteitsbeurzen krijgen de mogelijkheid om informatie direct beschikbaar te stellen aan de drie toezichthouders voor marktmonitoring, en (e) De verdere toepassing van het marktkoppeling mechanisme naar andere markten. In de praktijk zal marktkoppeling in de plaats komen van de dagelijkse expliciete veiling die op dit moment van kracht is tussen de

drie landen. De werkelijke invoeringsdatum is afhankelijk van de termijn waarop de laatste voorbereidingen zullen zijn getroffen.

Methodenbesluiten

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft half maart de ontwerpmethodenbesluiten gepubliceerd voor de netbeheerders in de elektriciteitssector. In de ontwerpmethodenbesluiten legt de NMa het voorgenomen beleid vast over de tariefregulering voor de derde reguleringsperiode. De toezichthouder vraagt partijen in de energiesector te reageren op deze ontwerpbesluiten. De reacties op de ontwerpbesluiten gebruikt de NMa voor het nemen van de definitieve methodebesluiten. De NMa reguleert de netbeheerders, omdat zij van nature monopolist zijn en daardoor niet via concurrentie geprikkeld worden om te zorgen voor een optimale prijs-kwaliteit verhouding. In de ontwerpmethodenbesluiten geeft de NMa aan hoe zij deze bedrijven wil prikkelen om doelmatiger te gaan werken (via de zogenaamde doelmatigheidskorting ofwel 'x-factor') en zorg te dragen voor een goede kwaliteit van het netwerk (via de kwaliteitsterm, de 'q-factor'). In het betreffende ontwerpmethodenbesluit zijn tevens de uitkomsten verwerkt van een door de NMa uitgevoerd onderzoek naar zogenaamde regionale verschillen tussen netbeheerders. Dergelijke verschillen kunnen een tariefverhoging of tariefverlaging rechtvaardigen. Via de q-factor worden de regionale netbeheerders financieel beloond of bestraft (kwaliteitsregulering) voor de kwaliteit van hun netwerken, gebaseerd op het aantal onderbrekingen dat consumenten ondervinden in het netwerk. Bij TenneT, de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, wordt op basis van het methodebesluit de x-factor voor de periode 2007 tot en met 2010 berekend. Deze x-factor wordt (mede) bepaald op basis van de efficiëntie van TenneT in vergelijking met andere beheerders van landelijke hoogspanningsnetten (TSO's) in Europa. Een dergelijk onderzoek voert de NMa iedere reguleringsperiode uit.

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) heeft eind november uitspraak gedaan over het Methodebesluit Gaswet 2006- 2009. Via het methodebesluit wordt de omzet van Gas Transport Services (GTS) gereguleerd. Er is o.m. een doelmatigheidskorting (x-factor) vastgelegd, die bepaalt dat de omzet van GTS jaarlijks met 4,2 % moeten dalen. Tegen het nieuwe methodebesluit was beroep ingesteld door de landelijke netbeheerder GTS. Het CBb heeft dit beroep gegrond verklaard en het Methodebesluit vernietigd. De rechter vindt dat dit besluit ten onrechte geen betrekking heeft op tarieven van diensten die GTS verleent. Dit is in strijd met de Gaswet. Het besluit van de NMa stelt enkel vast wat de inkomsten zijn die GTS mag behalen met de vervulling van haar beheerstaken. Hoe de tarifiering er komt uit te zien, laat het besluit volledig in het midden en dat leidt volgens de rechter tot een onaanvaardbare onzekerheid. Behalve het Methodebesluit is ook het besluit tot uitvoering hiervan - het x-factorbesluit - vernietigd. Dit besluit waarbij de doelmatigheidskorting is bepaald, geeft immers uitvoering aan het niet toelaatbare systeem uit het Methodebesluit. Met alle betrokken partijen, met name ook met het ministerie van Economische Zaken (EZ) en de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), zal nu snel in goed overleg besloten moeten worden hoe het nieuwe reguleringsmodel er uit zal zien. Over een aantal aspecten van het huidige model was op initiatief van EZ. Een nieuw model zou van kracht moeten worden in 2007. De NMa zal, overeenkomstig het besluit van het CBb, de wijze waarop zij de tarieven van de landelijke netbeheerder van het gastrapportnet (GTS) reguleert, herzien.

Tarieven

De NMa heeft half juni de methode vastgesteld waarmee de tarieven bepaald worden, die beheerders van elektriciteitsnetten in rekening mogen brengen in 2007 - 2009. Een belangrijke component in deze kapitaalintensieve sector is de vergoeding voor kapitaalskosten. DTe heeft deze vergoeding verlaagd van 6,6% naar 5,8%. De Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW) pleit voor verdere verlaging, terwijl netbeheerders een veel hogere vergoeding eisen. De omzet van netbeheerders wordt jaarlijks gekort met een zogenaamde x-factor. Deze berekeningsmethode voor de x-factor wordt per reguleringsperiode vastgesteld door de NMa. DTe heeft deze methode nu vastgesteld voor regionale elektriciteitsnetten voor de periode 2007 - 2009. Een belangrijk onderdeel van de kosten van netbeheerders zijn de kosten om het vermogen te financieren: ook wel de WACC (Weighted Average Cost of Capital) genoemd. In de periode 2001 - 2006 bedroeg de WACC 6,6%. Uiteindelijk heeft de NMa de vergoeding op 5,8% vastgesteld.

De toezichthouder DTe publiceert in oktober de 2007 tarievenvoorstellen van de regionale netbeheerders elektriciteit en gas op haar [website](#). De tarieven zijn gebaseerd op de toegestane tariefinkomsten, welke mede worden bepaald door de vastgelegde efficiëntiekortingen, de zogenaamde x-factoren en de kwaliteitsterm, de zogenaamde q-factoren. Voor 2006 zijn de x-factoren pas in de zomer definitief gemaakt. Ook voor gas heeft DTe de tarievenvoorstellen van de regionale netbeheerders ontvangen. De belangenorganisatie van grootverbruikers VEMW is van plan een eigen beoordeling te maken van de nieuwe transporttarieven voor 2007, en zal DTe aanspreken op belangrijke wijzigingen in de tarieven ten opzichte van 2006.

TenneT

Op de jaarveiling voor de transportcapaciteit aan de Belgische en Duitse grenzen voor 2007 zal 1300 MW (MW) geveild worden, in plaats van de huidige 900 MW. De extra 400 MW wordt bij de dagveiling weggehaald. Ook zal de jaarcapaciteit geveild worden in twee rondes (in september en november) in plaats van in één ronde. TenneT, de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet, heeft om toestemming gevraagd voor deze wijzigingen. De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) stemt in met dit verzoek. Naar aanleiding van een uitspraak van het Europese Hof van Justitie veilt TenneT sinds 1 september 2005 750 MW extra transportcapaciteit op de dagveiling. De 750 MW werd tot deze datum bij voorrang toegewezen aan vier Nederlandse stroomproducenten, verenigd in de vroegere SEP. De 750 MW was toegewezen aan de dagveiling, omdat volgens de Netcode de maximaal toegestane capaciteiten in de jaar- en maandveilingen bereikt waren. Door 400 MW van de 750 MW te verplaatsen van de dagveiling naar de jaarveiling kunnen marktpartijen een grotere hoeveelheid transportcapaciteit voor een langere periode vooruit vastleggen. Dit geeft hen meer zekerheid over de toekomstige import- en exportmogelijkheden en bevordert toetreding van marktpartijen. De overige capaciteit blijft beschikbaar voor de maanden dagveilingen.

Vergelijkingsites voor elektriciteit en gas

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) concludeert half april in haar jaarlijkse onderzoek naar vergelijkingsites voor elektriciteit en gas op het internet dat de

kwaliteit van de sites voor energieprijzen in orde is. Naast correctheid, volledigheid en onafhankelijkheid heeft de toezichthouder er ook op gelet of het voor de bezoeker van de site duidelijk is welke kostenonderdelen in de weergegeven prijzen worden meegenomen. Nederland telt nu elf vergelijkingssites waar de consument prijzen voor elektriciteit en gas kan vergelijken.

Stroomstoringen

Uit cijfers van EnergieNed blijkt eind februari dat een Nederlands huishouden in 2005 gemiddeld 27 minuten geen elektriciteit had. In 2004 was dat nog 24 minuten langer, maar iets korter dan het langjarig gemiddelde van 28 minuten. Graafwerk van aannemers is verantwoordelijk voor bijna een derde van de storingen. Een huishouden in Nederland had in 2005 gemiddeld ruim 1 minuut en een paar seconden geen gas en dat is gemiddeld 1 minuut langer dan in 2004. De stroomstoringen als gevolg van het extreme winterweer op 25 en 26 november zijn van grote invloed geweest op het landelijk jaargemiddelde. Zonder deze storingen, zou het jaargemiddelde 5 minuten lager zijn uitgekomen. Op basis van de statistieken over 2005 wordt een huishouden gemiddeld eens in de 3,3 jaar door een stroomstoring getroffen. Als een huishouden door een stroomstoring wordt getroffen duurt dat gemiddeld 90 minuten. De toename is vrijwel geheel toe te schrijven aan één gasstoring in Deventer die zo'n 8000 huishoudens trof en waarbij pas na bijna 12 uur de gaslevering kon worden hervat.

Uit het in april gepubliceerde jaarlijkse rapport van Pricewaterhousecoopers (PWC) over de energiesector (The Big Leap) blijkt dat de meeste leidinggevendenden van grote energieconcerns in Europa de kans op storingen in de elektriciteits- en gasvoorziening groter acht dan vijf jaar geleden.

Begin juni blijkt uit een onderzoek van het sociaal-economisch beleidsonderzoekinstituut EIM dat het MKB in 2005 in totaal € 135 miljoen schade ondervond door stroomstoringen. In totaal hebben de netbeheerders aan gedupeerde klanten in 2004 € 1,8 miljoen uitgekeerd. Volgens EIM dwingt de minimale compensatie het MKB tot het nemen van maatregelen. Ondernemers kunnen eigenlijk maar op één manier hun afhankelijkheid van stroom verminderen, namelijk door noodaggregaten aan te schaffen die bij een eventuele stroomstoring geactiveerd kunnen worden. Uit het onderzoek blijkt 13% van de ondernemers in het MKB over een noodaggregaat beschikt. Een andere mogelijkheid is zich verzekeren tegen de bedrijfsschade die een stroomstoring met zich mee kan brengen. Van alle MKB-ondernemers geeft 11% aan zich hiervoor te hebben verzekerd. Wanneer de gegevens over verzekeren en noodaggregaten bij elkaar worden gezet dan blijkt dat 22% van de MKB-ondernemers actie heeft genomen om de gevolgen van stroomuitval te reduceren. De horeca is het verst met 33%, terwijl de overige dienstverlening achterblijft met 12%.

In september oordeelt de DTe dat het door EnergieNed voorgestelde nieuwe compensatiemodel voor stroomstoringen op bijna alle belangrijke punten moet worden aangepast. In de huidige regeling keren energiebedrijven nog één bedrag uit, ongeacht hoe lang de storing duurde. De basisgedachte achter het plan van EnergieNed is dat de compensatie voortaan wordt 'gestaffeld': hoe langer iemand zonder elektriciteit zit, hoe hoger de compensatie. Dat principe is zo'n beetje het enige waar de DTe zich wel in kan vinden. EnergieNed wil geen verschil in de voorgeschreven hersteltijd aanbrengen voor storingen aan het hoog-, midden- of laagspanningsnet. Volgens de bran-

che-organisatie is het niet uit te leggen als iemand voor een stroomstoring van drie uur geen compensatie krijgt en anderen voor een storing van drie uur wel, omdat de problemen in een ander net zaten. De DTE geeft grootverbruikersorganisatie VEMW en windmolenexploitantenorganisatie Pawex echter gelijk in hun kritiek dat EnergieNed daarmee voorbij gaat aan een ministeriële regeling die voorschrijft dat er wel onderscheid moet worden gemaakt. Een storing aan het hoogspanningsnet is doorgaans binnen een half uur verholpen. Als je dan de drempel van vier uur hanteert voordat compensatie wordt uitgekeerd, haal je de prikkel weg om het probleem snel op te lossen. EnergieNed wil voor een storing van 4-8 uur een compensatie van € 21 voor kleinverbruikers invoeren, voor een storing van 8-16 uur € 42, voor 16-32 uur € 63 en voor een langere storing € 84. De DTE wil dat EnergieNed in de categorie kleinverbruikers onderscheid maakt tussen huishoudens en MKB-bedrijven.

In de eerste week van november is in acht Europese landen de elektriciteit uitgevallen waardoor ongeveer tien miljoen mensen tijdelijk zonder stroom kwamen te zitten. Het Duitse energiebedrijf E.ON weet de grootschalige storing aan de uitschakeling van een hoogspanningslijn in Nedersaksen. De hoogspanningslijn over de rivier de Ems werd uitgeschakeld om een Noors cruise-schip veilig te laten passeren. Dat gebeurt wel vaker, gemiddeld 2x per jaar. Echter, waarom daardoor de stroom tot in in Portugal uitviel was niet direct duidelijk. Op het moment van uitschakelen was de consumptie in het E.ON-gebied 13.500 MW. Er was 3.300 MW aan windenergiecapaciteit die werd ingevoed. Na enige tijd nam de spanning op het net echter toe, met name in zuid-Duitsland, waar het Eon-netwerk wordt verbonden met dat van RWE. Door het te hoge spanningsniveau schakelde deze lijn automatisch af, waardoor ook andere lijnen overbelast raakten en uitvielen. Dit leidde tot de splitsing van het Europese netwerk. Het eerste eiland werd gevormd door het westelijke deel van Duitsland, Nederland, België, Frankrijk, Spanje, Portugal, Zwitserland, Italië, en delen van Oostenrijk en Slovenië. Eiland twee bestond uit het oostelijke deel van Duitsland, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije en een deel van Oostenrijk. Het derde eiland werd gevormd door Zuidoost-Europa. Het oostelijke deel van het systeem kende een productieoverschot van ongeveer 6.000 MW. De windenergie van het noordwesten van Duitsland kwam nog in dit deel terecht. Het westelijke deel had een tekort aan stroom, waardoor de spanning naar 49 hertz daalde. Daarom besloten de landelijke netbeheerders van dat laatste gebied om af te schakelen, zodat de vraag zou verminderen. Na ruim een half uur was de balans op het Europese net hersteld en werd de stroomvoorziening voor getroffen klanten geleidelijk weer hersteld. Na een uur tot anderhalf uur had iedereen in Europa weer stroom. Een commissie van de UCTE, de Europese federatie van nationale netbeheerders, heeft gezegd onderzoek te zullen doen naar de stroomstoring. Bij een dergelijke grote internationale stroomstoring kan landelijk netbeheerder TenneT niet sturen welke delen van Nederland worden afgeschakeld en welke niet. Terugkijkend op de stroomstoring concludeert Tennet dat het Europese systeem zijn werking heeft bewezen. Toch zijn er in Europa reacties losgebarsten op de stroomstoring. Eurocommissaris Piebalgs van Energie noemde de stroomstoring 'onaanvaardbaar' en heeft een spoedvergadering belegd van de toezichthouders op de stroomnetten. Piebalgs pleit voor grote investeringen in extra stroomverbindingen tussen de EU-landen. Tegelijk wil hij dat de Europese netbeheerders zoals Tennet in Nederland verplichte EU-standaarden opstellen voor uitwisseling van stroom. In de marge van een al geplande EU-vergadering van energieministers in Brussel vergaderen de energieministers van vijf Noordwest-Europese landen 23 november over de stroomstoring. De Europese Raad van toezichthouders op de energiemarkten (CEER) pleit

voor nieuwe wetgeving nodig waarmee TSO's formeel worden gedwongen grensoverschrijdend samen te werken. De storing zwengelt de discussie aan over de betrouwbaarheid van de Europese energievoorziening. Naast de vraag in hoeverre het een Europees probleem dan wel een nationaal probleem is, wordt er gedebatteerd of energie een staatsaangelegenheid is of overgelaten kan worden aan de vrije markt. De Europese Commissie, bij monde van Eurocommissaris Piebalgs, komt met maatregelen om veiligheid en doorgifte zekerheid van het EU-elektriciteitsnetwerk te vergroten. Verder presenteert ze dan een prioriteitenplan voor de bouw van nieuwe, grensoverschrijdende stroomverbindingen. Piebalgs wil onder meer op Europees niveau een groep van netwerkoperatoren vormen, die besluiten kan nemen ter verbetering van het Europese stroomnet. Bovendien komt hij met een plan waar de aanleg van nieuwe, grensoverschrijdende stroomnetwerken het meest urgent is.

De Europese organisatie voor stroomnetbeheerders (Union for the Coordination of Transmission of Electricity of UCTE) heeft in december een gedetailleerd voorlopig [rapport](#) uitgebracht over de stroomstoring die op 4 november half Europa in het donker zette. De UCTE spreekt van de ernstigste storing in de geschiedenis van de organisatie vanwege het grote aantal betrokken netbeheerders en de grootte van de frequentiedaling. Het rapport spreekt van twee basisoorzaken en vijf kritische factoren. Zo was bijvoorbeeld de coördinatie tussen de verschillende system operators (TSO's) niet goed en waren er opwekkingsaspecten niet op orde. De TSO's hadden verder geen 'real time' opwekkingsinformatie beschikbaar. De praktische handelingsvrijheid van 'dispatchers' om 'stroomfiles' op de netten op te vangen voldeed niet. De coördinatie tussen TSO's en distributienetbeheerders was niet optimaal. Bij het opnieuw synchroniseren waren de procedures niet voldoende op elkaar afgestemd. Tenslotte moet de training van 'dispatchers' versterkt worden. De storing zette 15 miljoen huishoudens in het donker, maar binnen twee uur was de situatie overal weer normaal. In gebieden met onderfrequente maakte het inschakelen van reservevermogen en het afschakelen van belasting een snel herstel mogelijk. In regio's met overfrequentie verslechterde het tekort aan sturing van de opwekkingseenheden de toestand en leidde tot zware overbelasting van de transportverbindingen.

Transport: gaspijpleidingen en elektriciteitskabels

BBL

Half februari heeft de BBL Company een boring verricht onder de Noordhollandse duinen. Door middel van een technisch gecompliceerde Horizontal Directional Drilling (HDD) techniek is een gat onder de duinen geboord, waardoor een 500 meter lange leiding is getrokken. De leiding die onder de duinen doorloopt, vormt onderdeel van de 235 kilometer lange BBL (Balgzand Bacton Line). BBL Company, een samenwerkingsverband tussen E.ON, Fluxys en de Nederlandse Gasunie, maakte gebruik van deze techniek om het duingebied zo min mogelijk te verstoren. De leiding moet gereed zijn op 1 december 2006. In december start de BBL met twee compressoren; in maart 2007 treedt een derde compressor in werking. Samen leveren ze een capaciteit van 1.75 miljoen m³/uur.

De kans bestaat dat, naast de gasleiding van Nederland naar Groot-Brittannië (de Balgzand Bacton Line of BBL), in Callantsoog een tweede internationale gasleiding aan land komt. Gasunie hield eind oktober een voorlichtingsbijeenkomst over de aan-

landing van een leiding voor de invoer van gas uit Noorwegen. Volgens het gastransportbedrijf zou een dergelijke importfaciliteit belangrijk zijn met het oog op de toekomstige voorzieningszekerheid. In de gemeente Callatsoog is recent al een gascompressiestation aangelegd. Noorwegen, een van de grote gasproducerende landen, wil haar gas graag in Europa afzetten, en zou mogelijk van de faciliteiten van Gasunie willen profiteren. Daarom onderzoekt de Noorse gasindustrie de mogelijkheden om een nieuwe gaspijpleiding aan te leggen vanaf het Noorse continentaal plat naar Nederland.

Upstream Online, dinsdag 21 november 2006 The 235-kilometre BBL gas export pipeline, which will pump gas from the Netherlands to the UK, is set for tests with gas flows reaching the UK a week before its planned commercial launch on 1 December, the pipeline's operator said today. The spokesman gave no details on test flow volumes. He did not say whether gas would stay within the pipeline's UK terminal or flow onto the UK's national pipeline network. "Testing of the pipeline flows is due to take place about a week before the start on 1 December," a spokesman for the pipeline's operator Gasunie said. State-owned Gasunie is the Dutch national gas network operator.

Op 1 december is de Balgzand-Bacton Leiding (BBL) voor de eerste keer begonnen gas van Nederland naar Groot-Brittannië te transporteren. Met een capaciteit van 1,75 miljoen m³ per uur kan de nieuwe leiding ongeveer 15 miljard m³ gas per jaar transporteren. De BBL stelt Groot-Brittannië in staat extra volumes aardgas te importeren vanuit het Europese continent. Daarmee komt het tegemoet aan de groeiende vraag naar aardgas in Groot-Brittannië waarvoor de eigen voorraden niet toereikend zijn.

BritNed

BritNed, een samenwerkingsverband van de Nederlandse en Britse nationale elektriciteitsnetbeheerders, wil een onderzeese hoogspanningskabel aanleggen tussen de Maasvlakte en de oostkust van Groot-Brittannië. Het is de bedoeling dat de kabel via een converterstation aangesloten wordt op het Nederlandse (380 kV) hoogspanningsnet. Voor de geplande aanleg van de kabel heeft het ministerie van Economische Zaken begin juni een inspraakmogelijkheid en een bezwaarprocedure gecreëerd.

Gasleidingen in en door Europa

Volgens een bericht in de Wall Street Journal Europe in december heeft de Europese Unie (EU) plannen voor de aanleg van diverse pijpleidingen die vooral gas uit Kazachstan naar Europa moet brengen. Daarmee wil Europa zich minder afhankelijk maken van aardgas uit Rusland. Het gas zou langs verschillende routes via Georgië, Turkije, Moldavië en Turkije de EU binnengebracht worden. Momenteel komt 44% van het aardgas voor de EU uit Rusland. De aanleg van de pijpleiding moet een alternatief bieden voor de geplande 'Baltische route', die loopt via het noordwesten van Rusland door de Baltische zee naar Noord-Duitsland.

NorNed-kabel

Half februari zijn de bedrijven BAM Civiel Noordoost, Cegelec en Van der Heide Bliksembeveiliging in de Eemshaven begonnen met de bouw van het grootste conver-

terstation van Nederland. Het station vormt de aansluiting van de NorNed kabel op het Nederlandse hoogspanningsnet. Deze 580 km lange elektriciteitskabel wordt aangelegd tussen Noorwegen en Nederland. Het transport van elektriciteit over zo'n afstand is alleen economisch aantrekkelijk als het d.m.v. gelijkstroom gebeurt. In het converterstation wordt de gelijkstroom weer omgezet in wisselstroom, de gangbare spanning op het Nederlandse net.

Eind mei is in de Eemshaven in Groningen begonnen met de aanleg van de NorNed-kabel. Deze 580 kilometer lange hoogspanningskabel moet de energiemarkten van Scandinavië en Nederland met elkaar verbinden. Voor de efficiency maken TenneT en Statnet gebruik van hoogspanningsgelijkstroom. De gebruikelijke wisselstroom wordt voor het transport eerst omgezet. De twee geleidende aders staan op een spanning van plus en min 450.000 Volt. De kabel heeft een vermogen van 700 MW en weegt vijftigduizend ton. Er is momenteel ook overleg over de aanleg van een onderzeese verbinding tussen Nederland en Groot-Brittannië.

Oostzeepijlijn

Het Russische Gazprom en de Nederlandse Gasunie hebben begin oktober een intentieverklaring (Memorandum of Understanding) getekend over deelname aan de gasverbinding die tussen Rusland en Duitsland door de Oostzee aangelegd zal worden en 2010 klaar moet zijn. Gazprom heeft 51% van de aandelen en de Gasunie 9%. De andere twee aandeelhouders, E.ON Ruhrgas en BASF-dochter Wintershall hadden ieder 24,5%. Naast Gasunie hadden ook Gaz de France, Centrica en BP interesse voor deelname. Voor de bedrijfsvoering van de verbinding is een organisatie opgezet die Nord Stream, voorheen North European Gas Pipeline Company (NEGPC), heet en die vanuit Zwitserland opereert. De onderzeese transportverbinding moet in 2010 in bedrijf komen. Uiteindelijk moet de lijn via Nederland worden doorgetrokken naar het Verenigd Koninkrijk. Volgens EZ-minister Wijn gaan Gazprom en Gasunie ook samenwerken bij de aanleg van de BBL-pijlijn tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

Vlieland aangesloten

Half september wordt in een regionaal Fries dagblad gemeld dat Continuon druk bezig is om Vlieland vanaf Harlingen aan te sluiten op het elektriciteitsnetwerk van het vasteland. Het eiland is de laatste plek in Nederland die daarop nog niet is aangesloten. De oude energiecentrale kan niet meer voldoen aan de groeiende vraag naar energie aldaar. De afstand tussen Harlingen en Vlieland is ongeveer 36 kilometer. Alles bij elkaar is het traject tussen het verdeelstation op het vaste land en het aansluitpunt op Vlieland ongeveer 45 kilometer. De kabels die in de Waddenzee komen te liggen zijn tien centimeter dik en geïsoleerd. Ook is er een signaaldraad toegevoegd zodat een probleemlocatie in geval van nood direct kan worden opgespoord. De kosten bedragen ongeveer € 10 miljoen euro. Volgens de planning wordt in februari 2007 overgegaan op de nieuwe voorziening.

Voorzieningszekerheid

Gasrotonde

Uit de in september bekend geworden plannen van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) blijkt dat Nederland het Europese en mondiale energietoneel vooral werk wil maken van twee projecten: Nederland als 'gasrotonde' in Europa en meer aandacht voor energie in het buitenlands beleid. Nederland maak in zijn buitenlandse betrekkingen ook steeds meer werk van voorzieningszekerheid door het afsluiten van bilaterale energieverdragen. Energierelaties met de EU en Rusland worden aangehaald en Nederlandse delegaties zullen meer aandacht besteden aan energie en de levering- en voorzieningszekerheid bij landenbezoeken en handelsmissies. Met de gasrotonde wil Nederland binnen Europa uitgroeien tot knooppunt op het gebied van gastransport. Als voorbeelden worden genoemd het aantrekken van investeringen in LNG-terminals en de al gerealiseerde deelname in de Noordwest-Europese Gaspijpleiding (NEGP). GTS (Gas Transport and Services) en de Nederlandse Gasunie hebben een grootschalig investeringsplan in het hoogcalorische gastransportnetwerk in voorbereiding. Het gaat om een groot project, waarvan de deelprojecten uiteindelijk samen de capaciteit moeten genereren waar de markt om vraagt. Volledige realisatie van de plannen is volgens GTS cruciaal voor de toekomstige leveringszekerheid en de positie van Nederland als gasrotonde. Het gepubliceerde [Business Case](#) document toont volgens GTS nut en noodzaak van de investeringsplannen en laat zien dat de economische dekking een beperkt effect op het tarief heeft. Het investeringsplan baseert zich op de ontwikkelingen in de Nederlandse gasmarkt. Deze ontwikkelingen worden vervolgens vertaald in volume- en capaciteitsscenario's. De capaciteitsscenario's zijn uitgewerkt in een drietal investeringsalternatieven, waaruit de meest optimale gekozen is. Bij een investering van € 470 miljoen voldoet de netbeheerder naar eigen zeggen aan zijn wettelijke taak: borgen van de leveringszekerheid voor de Nederlandse markt. Bij het tweede model moet € 1270 miljoen worden geïnvesteerd. Het derde model gaat uit van een sterke stijging van de vraag naar transitverkeer en een investering van € 1750 miljoen. GTS heeft een voorkeur voor het tweede model waarin een uitbreiding van het transportsysteem wordt voorzien, waarmee een vermindering van de lokale productie, de additionele binnenlandse vraag en een beperkte hoeveelheid additionele transit opgevangen kan worden.

Begin september diende GTS (Gas Transport and Services) bij de toezichtsdienst voor de elektriciteitssector DTe een Business Case in waarin de benodigde investeringen (€ 1270 miljoen) in het hoogcalorisch gasnet worden uitgewerkt. De investeringen zijn nodig om van Nederland een internationale gasrotonde te maken, en betekent dat de transporttarieven omhoog gaan. DTe heeft het investeringsplan echter zelf ook doorerekend en komt uit op een benodigde investering van € 740 miljoen. De DTe GTS heeft GTS verzocht om een tweede informele zienswijze in te dienen, waaruit blijkt dat ook de overige investeringskosten kunnen worden meegenomen in de tarieven. GTS en DTe zijn het wel eens over het feit dat de huidige transportcapaciteit op het hoogcalorische netwerk onvoldoende is om de leveringszekerheid in de toekomst veilig te kunnen stellen. Het binnenlandse gasaanbod is krimpende bij een groeiende binnenlandse vraag naar gas en een stijgende behoefte aan internationale transitcapaciteit.

Begin oktober informeert EZ-minister Wijn de Tweede Kamer over de relatie tussen regelgeving en betrouwbaar gastransport. Wijn wil de Nederlandse regelgeving met betrekking tot gastransport zodanig aanpassen dat onderscheid gemaakt kan worden tussen investeringen met een binnenlandse functie en investeringen voor transitstromen. Het moet worden voorkomen dat investeringen waar binnenlandse afnemers niet direct baat bij hebben worden afgewenteld op die afnemers. Daarvoor is volgens de minister aanpassing van de regelgeving noodzakelijk. Het nieuwe reguleringsmodel zal worden gebaseerd op de volgende uitgangspunten: (a) De kosten-baten analyse van investeringen in transitcapaciteit is primair een zaak van de investeerder; (b) Voor dergelijke investeringen ziet de overheid wel toe op het minimaliseren van risico's voor de binnenlandse eindafnemers en het borgen van Europese kaders; (c) Beoordeling van nut en noodzaak van investeringen t.b.v. binnenlandse afname is mede een zaak van de overheid; (d) Bij het bepalen van het transporttarief wordt rekening gehouden met het tarief voor alternatieve routes; en (e) Bij afwezigheid van alternatieven wordt het transporttarief gebaseerd op kosten.

LNG

Nederland gaat met Algerije samenwerken op het gebied van energie. EZ-minister Brinkhorst heeft daartoe in januari een samenwerkingsovereenkomst getekend met de Algerijnse regering. Brinkhorst ziet in Algerije een belangrijke leverancier van LNG. De gasvoorraad van Algerije is drie keer zo groot als de gasbel van Slochteren. In Nederland bestaan vergevorderde plannen om de haven van Rotterdam en de Eemshaven van LNG-terminals te voorzien. De regering van Algerije wil dat naast het staatsbedrijf Sonatrach buitenlandse investeerders een grotere rol gaan spelen op energiegebied. De EZ-minister verwacht dat Nederland binnenkort een investeringsbeschermingsovereenkomst (IBO) met Algerije sluit, waardoor buitenlandse investeerders in dat land meer zekerheid hebben over de opbrengst van hun bezittingen.

Nieuwbouw centrales

Delta

1 juli tekenen DELTA en Electricité de France (EdF) een overeenkomst voor de bouw en exploitatie van de Sloecentrale. In EdF heeft DELTA een partner gevonden die zowel in de bouw van de centrale als in de afname van elektriciteit participeert. Beide hebben een aandeel van 50% in de centrale. Eind april werd de milieuvergunning voor de Sloecentrale onherroepelijk en een offerte uitgestuurd voor een groep geselecteerde aannemers. Eind 2006 zal hieruit een keuze worden gemaakt. De bouw moet in 2007 starten in 2009 operationeel zijn. Met de bouw van deze centrale is het mogelijk om in de stijgende energiebehoefte in Nederland te blijven voorzien. De Sloecentrale, die in industriegebied Vlissingen-Oost wordt gebouwd, wordt een moderne, gasgestookte centrale die ruim 800 MW gaat leveren, voldoende voor het elektriciteitsverbruik van twee miljoen huishoudens.

E.ON

Het Duitse elektriciteitsbedrijf E.ON laat begin maart weten dat het plannen heeft om een tweede kolencentrale te bouwen op de Maasvlakte bij Rotterdam. De nieuwe centrale moet een capaciteit krijgen van 1100 MW en zal € 1,2 miljard kosten. De bestaande centrale heeft al een capaciteit van 1100 MW. E.ON kwam in juni 2005 op de Nederlandse markt met de aankoop van de stroomleverancier NRE Energie.

Eneco

Eind mei meldt Eneco dat het een joint venture (Enecogen) aangaat met het Britse International Power (IP) voor de bouw van een 840 MW gasgestookte elektriciteitscentrale in het Rotterdamse Europoort. IP is een wereldwijd opererende elektriciteitsproducent met belangen in 37 centrales (8000 MW) in 18 landen. De definitieve investeringsbeslissing zal naar verwachting eind 2006 worden gemaakt. De kosten voor de centrale worden geschat op € 400 miljoen en kan begin 2009 operationeel zijn.

Half november wordt meer bekend over de plannen van [ENECOGEN](#) om een 840 MW grote gasgestookte elektriciteitscentrale in Europoort te bouwen. Men wil investeren in een zogenaamde Selectieve Katalytische Reductie installatie (SCR), waardoor de NO_x emissies met 80% kan worden verminderd. Teneinde de emissie van het broeikasgas CO₂ te verminderen en een extra bijdrage te leveren aan de Nederlandse Kyoto doelstellingen studeert ENECOGEN ook op een innovatieve methode om CO₂ af te vangen uit de rookgassen door middel van cryogene destillatie. Voor de cryogene destillatie wordt gebruik gemaakt van de koude in de LNG van de naastgelegen LNG terminal van LionGas, een dochtermaatschappij van het wereldwijd opererende Rotterdamse 4gas. Het cryogene destillatieproces vangt alleen de CO₂ af uit de rookgassen. Daarna moet het nog opgeslagen worden. Parallel aan het ontwikkelen van dit proces wil ENECOGEN de komende tijd samen met de overheid en andere organisaties nadenken over het transport en de opslag van de CO₂. Tenslotte bestuderen ENECOGEN en LionGas samen de mogelijkheden om de totale energiebalans van beide installaties verder te optimaliseren. Bijvoorbeeld door restwarmte uit ENECOGEN te leveren aan LionGas. Hierdoor kan een rendement worden verkregen van bijna 70%. Dit rendement kan nog verder worden verhoogd indien in de toekomst ook warmte aan andere afnemers in de omgeving kan worden geleverd. Afhankelijk van de investeringsbeslissing wordt verwacht dat ENECOGEN in 2010 operationeel zal zijn.

Begin december meldt ENECOGEN dat de benodigde vergunningen voor de bouw en exploitatie van de 840 MW gasgestookte centrale, die gepland is op het Stenenterrein in Rotterdam-Europoort, zijn verleend. Begin 2007 valt de definitieve investeringsbeslissing, waarna de centrale in twee jaar gebouwd kan worden.

Essent

Energiebedrijf Essent start half maart een Europese aanbesteding voor een grote uitbreiding van de productiecapaciteit bij de Clauscentrale in Maasbracht in Limburg. De uitbreiding betreft modernisering en efficiencyverbetering van één van de twee eenheden van de centrale. Tegelijkertijd wordt het opgestelde vermogen van de eenheid vergroot van 640 MW naar 960 MW. Het totale productievermogen van de Clauscentrale zal na de uitbreiding 1600 MW bedragen. Enkele jaren geleden is al een grootschalig revisieprogramma goedgekeurd waarmee de levensduur van de elektriciteitscentrale is verlengd tot 2015. Met de realisatie van de moderniseringsplannen kan de eenheid zelfs tot 2034 in bedrijf blijven.

Energiebedrijf Essent maakt half juni bekend van plan te zijn een 400 MW gasgestookte centrale te bouwen naast de huidige warmtekrachtcentrale in Moerdijk, die in 2009 operationeel zou kunnen zijn. Essent verwacht medio 2007 een definitief besluit over de investering te kunnen nemen. De keuze van Essent voor een gasgestookte centrale is mede ingegeven door het feit dat het bedrijf in de Eemshaven een terminal

bouwt voor de ontvangst van vloeibaar aardgas (LNG). De meeste energiebedrijven zijn momenteel met name geïnteresseerd in nieuwe kolencentrales, vanwege de stabiele lage prijs van kolen in tegenstelling tot de hoge gasprijs.

Nuon

Nuon heeft eind januari bekend gemaakt dat de noodzakelijke procedures zijn opgestart voor een nieuwe € 1 miljard kostende, multi-fuel energiecentrale. De potentiële locaties zijn Eemshaven (Groningen), Maasvlakte (Rotterdam) en Sloehaven (Vlissingen). Medio 2006 zal er een definitieve keuze voor de locatie gemaakt worden op basis van de milieueffectrapportages en kosten-baten analyses. Volgens Nuon zal gebruikt worden gemaakt van een geavanceerde verbrandingstechnologie waarmee naast kolen ook andere brandstoffen kunnen worden gebruikt, zoals biomassa en gas.

Half maart meldt Nuon dat het een elektriciteitscentrale gaat bouwen op de Maasvlakte. De nieuwe centrale zal vergelijkbaar zijn met de vergassingscentrale in Buggenum. Dat betekent dat de fabriek op steenkool, biomassa en aardgas kan draaien. De nieuwe vergassingscentrale krijgt een vermogen van 1200 MW en gaat € 1 miljard kosten. De bouw van de nieuwe centrale moet starten in 2008, stroom gaan leveren in 2011 en is gepland op dezelfde plek waar het Belgische Electrabel ook al een grote centrale wil bouwen van 600-800 MW.

Half juli maakt Nuon haar keuze bekend voor de bouw van een nieuwe grote elektriciteitscentrale (1200 MW). Het wordt de Eemshaven in Groningen. Ook verkreeg Nuon van Shell de licentie voor toepassing van hun moderne, schone kolenvergassingstechnologie. Behalve kolen en biomassa wil Nuon in de nieuwe centrale ook gas inzetten om flexibel te kunnen insprijngen op ontwikkelingen in de brandstoffenmarkt. In het voorjaar van 2007 verwacht Nuon voor de gekozen locatie de benodigde vergunningen rond te hebben. Medio 2007 kan dan de definitieve investeringsbeslissing worden genomen. Begin 2011 moet de centrale operationeel zijn.

Oxxio

Energiebedrijf Oxxio meldt in juni het plan om samen met stroomproducent Intergen een gasgestookte centrale te bouwen in de Rijnmond. De centrale moet een vermogen krijgen van 400 MW en in 2009 of 2010 gereed zijn.

Nieuwbouwplannen

Eind april blijkt dat in korte tijd de bouw van zeven nieuwe elektriciteitscentrales is aangekondigd door evenzoveel energiebedrijven: RWE, Delta, Nuon, Eon, Electrabel, Eneco en Intergen. Samen hebben de geplande centrales een productiecapaciteit van meer dan 7000 MW waarmee de huidige elektriciteitsproductiecapaciteit in Nederland met maar liefst 35% zou worden uitgebreid. Gelet op het feit dat de vraag naar elektriciteit niet spectaculair groeit en er nog importcapaciteit bijkomt, lijkt de stroommarkt af te steven op een enorm overaanbod. De vraag is echter hoeveel van de aangekondigde centrales daadwerkelijk zullen worden gebouwd.

Half juni blijken VROM-staatssecretaris van Geel en EZ-minister Brinkhorst het oneens te zijn over het type elektriciteitscentrale dat is gepland voor de Maasvlakte. Van Geel wil uit milieuoverwegingen een kolenvergassingscentrale, maar Brinkhorst stelt dat het niet aan de overheid is om te kiezen voor een bepaalde technologie, maar slechts randvoorwaarden moet stellen. Van Geel mengt zich met zijn standpunt recht-

streeks in de concurrentiestrijd tussen diverse elektriciteitsproducenten (Nuon, Electrabel, RWE en een nog onbekende partij) die op dezelfde plek een kolencentrale willen bouwen, naast het kolenoverslagbedrijf EMO op de Maasvlakte. Nuon wil een kolenvergassingscentrale en Electrabel en RWE kiezen voor een poederkoolcentrale.

TenneT

De beheerder van het Nederlandse hoogspanningsnet TenneT maakt eind juli officieel bekend dat per 1 januari 2007 de jaarveiling zal worden gewijzigd als gevolg van een besluit van de NMa. De totale capaciteit voor jaartransporten wordt verhoogd van 900 naar 1300 MW, die verspreid over twee ronden, in twee gelijke delen zal worden geveild. De veiling van het eerste deel van de capaciteit voor jaartransporten voor 2007 zal plaatsvinden op donderdag 28 september 2006 en van het tweede deel op dinsdag 28 november 2006. De totale transportcapaciteit voor maandtransporten wordt vanaf 1 januari 2007 weer teruggebracht naar tenminste 400 MW en ten hoogste 850 MW.

Transportnetten

Begin februari meldt Gas Transport Services (GTS) dat het van plan is om het transportsysteem voor hoogcalorisch gas uit te breiden. De Gasunie dochter wil met het project vooral de noord-zuidas versterken. Verwacht wordt dat de entry-capaciteit in Emden en Oude Statenzijl kan worden opgevoerd met 3,8 miljoen m³/h. De exit-capaciteit zal - mits vastgelegd door shippers - worden uitgebreid met 0,9 miljoen m³/h in het zuiden van Nederland. Voorwaarde voor de investering van GTS is wel dat een groot aantal marktpartijen overeenkomsten aangaat om de extra capaciteit af te nemen. Voor de realisatie van het € 1 miljard kostende project moeten bovendien nog diverse vergunningen worden aangevraagd, 370 km aan nieuwe leidingen en 120 km aan verbindingsleidingen worden aangelegd, en vier compressorstations worden gebouwd.

Het Duitse energiebedrijf RWE maakt half februari bekend dat in samenwerking met TenneT en de overheden in Nederland en Duitsland een nieuwe 380 kV hoogspanningslijn wil aanleggen naar de Nederlandse grens. Daarmee wordt voor Nederland de huidige importcapaciteit met 30% verhoogd van 3650 MW naar ruim 5100 MW. Door de capaciteiten van de toevoer naar Nederland te vergroten, neemt ook de capaciteit voor het leveren van stroom naar Frankrijk toe. Een groot deel van de stroom naar Frankrijk gaat via Nederland en België.

Half maart wordt het [Kwaliteits- en Capaciteitsplan 2006-2012](#) van landelijk netbeheerder TenneT gepubliceerd. Daarin wordt gemeld dat de krapte op de stroommarkt in Nederland voorlopig zal aanhouden, ondanks plannen om nieuwe centrales te bouwen. Naast het feit dat het nog enkele jaren duurt voordat die gebouwd zijn is het de vraag of de plannen ook daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd. De krapte heeft een prijsverhogend effect op de stroomprijzen in Nederland. De afgelopen drie jaar is de prijs voor elektriciteit verviervoudigd, ondanks de liberalisering van de energiemarkt. Dat heeft echter vooral te maken met het feit dat de Nederlandse elektriciteit grotendeels met duur gas wordt opgewekt. Gas is veel duurder geworden, doordat de gasprijzen zijn gekoppeld aan de stijgende olieprijs. In België, Duitsland en Frankrijk zijn de stroomprijzen lager door de grootschalige inzet van bruinkool, steenkool en

kernenergie. TenneT ziet wel mogelijkheden om stroom uit Duitsland te importeren, maar de Duitse netten zijn daar nog niet op toegerust.

De half mei gelanceerde tweede tender voor het IOP-EMVT-programma van Senter-Novem heeft 43 [onderzoeksideeën](#) opgeleverd. Het programma bestrijkt drie onderwerpen 'intelligente netten', 'vermogensconversie' en 'componenten'. De afkorting staat voor Innovatiegerichte Onderzoeksprogramma's Elektromagnetische Vermogenstechniek.

Begin juni meldt TenneT dat het van plan is een nieuw 380 KV hoogspanningsnet door de Randstad aan te leggen. TenneT wil de hoogspanningsmasten zoveel mogelijk plaatsen langs snelwegen of al bestaande hoogspanningsnetten en hoopt in 2010 met de aanleg te kunnen beginnen. De nieuwe verbinding is volgens TenneT nodig omdat steeds meer energie wordt verbruikt door woningbouw, nieuwe apparaten als breedbeeldtelevisie en ontwikkelingen in de ICT en de glastuinbouw. Ook moet er in de toekomst meer energie worden getransporteerd door de komst van windmolenparken voor de kust. Het aan te leggen netwerk zal van de Maasvlakte via Bleiswijk naar het hoogspanningsstation in Beverwijk en van daar naar Diemen lopen.

De Nederlandse Gasunie en het Russische Gazprom ondertekenen begin juni een intentieverklaring (met binnen een maand de definitieve overeenkomst) om belangen in elkaars pijpleidingprojecten uit te ruilen. Gazprom krijgt een aandeel in de pijpleiding van Gasunie naar Groot-Brittannië en Gasunie mag meedelen in de Noord-Europese gaspijpleiding van Gazprom onder de Oostzee. De 1200 km lange Baltische pijpleiding is een project van Gazprom en de Duitse energiebedrijven Eon Ruhrgas en BASF-dochter Wintershall. De leiding zal € 4 miljard en kan naar verwachting in 2010 in gebruik worden genomen. De 235 km lange Gasunie-pijpleiding Balgzand Bacton Line (BBL) biedt Gazprom de mogelijkheid om de Britse markt van gas te voorzien. De BBL vergt een investering van € 500 miljoen en is in december klaar voor gebruik.

De regulatoren van de wereld hebben half oktober een nieuwe website gelanceerd. Het doel is om de 296 regulatoren bij elkaar te krijgen aldus de Council of European Energy Regulators. De nieuwe [website](#) staat voor International Energy Regulation Network.

In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft TenneT in de eerste helft van 2006 een onderzoek uitgevoerd naar de leveringszekerheid in de elektriciteitsmarkt. Uit de begin juli gepresenteerde resultaten volgt dat er tot en met 2013 voldoende aanbod mogelijk is om aan de binnenlandse vraag naar elektriciteit te voldoen. Gedurende de gehele zichtperiode blijft Nederland voor de leveringszekerheid afhankelijk van aanbod uit het buitenland. In de jaren 2007 en 2013 is deze afhankelijkheid het grootst. Ten opzichte van de huidige situatie zal de afhankelijkheid van importen tot en met 2007 nog verder stijgen maar in de jaren daarna is er duidelijk sprake van een omslag. Tot en met het jaar 2010 zal de importafhankelijkheid sterk afnemen als gevolg van investeringen in nieuw productievermogen. In 2013 neemt de importafhankelijkheid weer toe, met name als gevolg van het ontmantelen van circa 1700 MW productievermogen. TenneT concludeert dat er door partijen wordt gereageerd op de toenemende krapte in de markt. Zo is er voor de gehele zichtperiode circa 3600 MW opgegeven aan nieuwbouw van grootschalig thermisch productievermogen.

Daarvan wordt naar verwachting van TenneT ruim 2800 MW gerealiseerd in de periode tot en met 2010.

Eind november meldt het ministerie van Economische Zaken (EZ) in een persbericht dat de beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, TenneT, een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding wil aanleggen van Beverwijk via Zoetermeer naar Wateringen (bij Den Haag). De verbinding is nodig om op relatief korte termijn (vanaf circa 2011) de levering van elektriciteit in de Randstad te kunnen blijven garanderen. Met de verbinding kan tegemoet worden gekomen aan de sterk toegenomen vraag naar transport van elektriciteit in de Randstad. Bovendien wordt met de nieuwe verbinding in combinatie met het bestaande net een ringstructuur in de Randstad gerealiseerd en daarmee de zekerheid van de transportvoorziening vergroot. Bij de keuze voor het zoekgebied waarbinnen in de toekomst het definitieve tracé moet komen te liggen is gekeken naar zowel de ecologische aspecten van de aanleg als naar de maatschappelijke kosten en baten. Om de aanleg mogelijk te maken moet het Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening via een procedure van planologische kernbeslissing (pkb) partieel worden herzien. In dit verband liggen van 23 november 2006 tot 15 februari 2007 de ontwerp pkb deel 1, de strategische milieubeoordeling en de richtlijnen voor de strategische milieubeoordeling ter inzage. Op 9 januari en 11 januari 2007 zullen bovendien openbare hoorzittingen worden georganiseerd. Het kabinet zal vervolgens in deel 2 van de pkb de inspraakreacties bundelen en mede op basis van de ingebrachte zienswijzen pkb deel 3 vaststellen. Daarin neemt het kabinet zijn definitieve standpunt in over het zoekgebied waarbinnen het tracé zal komen te liggen en legt dat vervolgens voor aan het parlement. Het definitieve tracé en ontwerp van de verbindingen en de aanlegmethode worden vastgesteld bij de vervolgbesluiten. De pkb deel 1 en de strategische milieubeoordeling Randstad 380 kV zijn ook beschikbaar in [digitale vorm](#).

TenneT en RWE Transportnetz Strom (Duitsland) spreken zich half december uit over een gezamenlijk plan voor een nieuwe grensoverschrijdende hoogspanningsverbinding tussen Nederland (Doetinchem) en Duitsland (Wesel). De nieuwe 60 km lange 380 kV-hoogspanningslijn vergroot de importcapaciteit met 1000 à 2000 MW. De huidige netto transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland is ongeveer 2500 MW. Het beschikbaar komen van een vierde lijn vergroot eveneens de leveringszekerheid. De kosten van het project bedragen circa € 70 miljoen. Door de lange vergunningsprocedure kan de hoogspanningslijn echter niet vòòr 2013 in gebruik worden genomen. De belangenbehartiger voor de zakelijke energieverbruikers (VEMW) twijfelt aan het nut van de aangekondigde stroomverbinding. Men vraagt zich af of de lijn extra import mogelijk gaat maken, of dat deze Nederlandse afnemers laat betalen om Duitse netproblemen op te lossen. Die problemen ontstaan door het groeiende aantal Duitse windturbines dat soms grote hoeveelheden stroom de Europese netten opstuurt. Door de windenergiepieken is een reservering van een groot deel van de Nederlandse importcapaciteit nodig met het gevolg dat van de 5500 MW capaciteit slechts 2500 MW aan de markt beschikbaar komt. VEMW wil niet dat de Nederlandse zakelijke stroomverbruikers via een hoger transporttarief opdraaien voor de kosten. Mocht de nieuwe lijn ondanks alles toch leiden tot echt meer importcapaciteit, is VEMW juist een grote voorstander van de nieuwe verbinding.